

Düzenleme Odağı Ölçeği (DOÖ), Sebata ve Risk Alma Ölçeklerinin Türkçeye Uyarlanması ve DOÖ'nün Psikometrik Açısından Değerlendirilmesi

Bilge Yalçındağ

Türker Özkan

Orta Doğu Teknik Üniversitesi

Orta Doğu Teknik Üniversitesi

Özet

Düzenleme Odağı Kuramı (DOK, Higgins, 1997) bireylerin durumsal ve süreğen korunma ve gelişme odaklarının, temel birer motivasyon olup benlik düzenlemesinde etkin rolü olduğunu ileri sürer. Bu çalışmada, DOK kapsamında geliştirilen, geçmiş başarı yaşantılarından kaynaklanan süreğen korunma ve gelişme gururunu ölçen Düzenleme Odağı Ölçeği (DOÖ, Higgins, Friedman, Harlow, Idson, Ayduk ve Taylor, 2001) Türkçeye uyarlanmış ve psikometrik özellikleri değerlendirilmiştir. Ölçeğin güvenirlik ve geçerliği, biri üniversite öğrencilerinden (285 kişi), diğeri yetişkinlerden (382 kişi) oluşan iki örnekleme incelenmiştir. Birinci örnekleme, çalışmada kullanılan ölçüm araçlarını kağıt kalem testi olarak, ikinci örnekleme ise çevrimiçi anket hizmeti sunan bir internet sitesi aracılığı ile almıştır. Sonuçlar her iki örnekleme için paraleldir. Açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri, ölçeğin orijinalinde olduğu gibi, korunma ve gelişme odağı boyutlarından oluşan iki faktörlü bir yapı göstermiştir. Ölçeğin orijinalinden farklı olarak, korunma maddesi olarak kurgulanan bir madde gelişme boyutunu ölçmektedir. Güvenirlik analizleri her bir alt ölçeğin, özellikle bahsedilen maddenin korunma alt ölçeğinden çıkarılmasıyla, kabul edilebilir düzeyde alfa katsayılarının olduğunu göstermektedir. Ölçeğin yapı ve ölçüt geçerliğini test etmek için, bu çalışma kapsamında Türkçeye uyarlanan Sebata ve Risk alma ölçeklerinin (ipip.ori.org) DOÖ ile ilişkisi, ilgili literatür ile tutarlıdır. DOÖ, bir korunma maddesinin gelişme boyutuna eklenmesi ve bazı çekincelerle birlikte kullanıcılara önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: Düzenleme odağı kuramı, korunma odağı, gelişme odağı, benlik, benlik düzenlemesi, risk, azim, sebata, internet örnekleme

Abstract

Regulatory Focus Theory (RFT, Higgins, 1997) asserts that situational and chronic prevention and promotion foci are basic motivations and have an active role in self-regulation. In the current study, Regulatory Focus Questionnaire (Higgins, Friedman, Harlow, Idson, Ayduk, & Taylor, 2001) developed to measure chronic prevention and promotion pride of individuals stemming from previous successful experiences within the framework of RFT has been adapted to Turkish and evaluated psychometrically. The reliability and validity of the questionnaire have been evaluated in two samples one of which composed of university students (285 participants) and the other of adults (382 participants). The first sample received the measurement devices as paper-pencil test, the second sample received them via a web site providing online survey service. The results are parallel for the samples. Exploratory and confirmatory factor analyses revealed a two-factor solution as in the original structure of the scale representing prevention and promotion foci. Different from the original structure, an item constructed for the prevention focus measured promotion focus. Reliability analyses revealed acceptable level of alpha coefficients for each subscale especially with the exclusion of concerned item from the prevention subscale. Perseverance and Risk taking Questionnaires (ipip.ori.org) translated into Turkish within the current study to examine the construct and criterion validity of the RFQ displayed a consistent relation with the literature. The measure has been advised to the users with the addition of a prevention item to the promotion subscale and some reservations.

Key words: Regulatory focus theory, prevention focus, promotion focus, self, self-regulation, risk, persistence, perseverance, internet sample

Yazışma Adresi: Dr. Bilge Yalçındağ, ODTÜ Fen Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Üniversiteler Mah. Dumlupınar Blv. No:1 06800 Çankaya / Ankara

E-posta: bilgeyalcinda@gmail.com

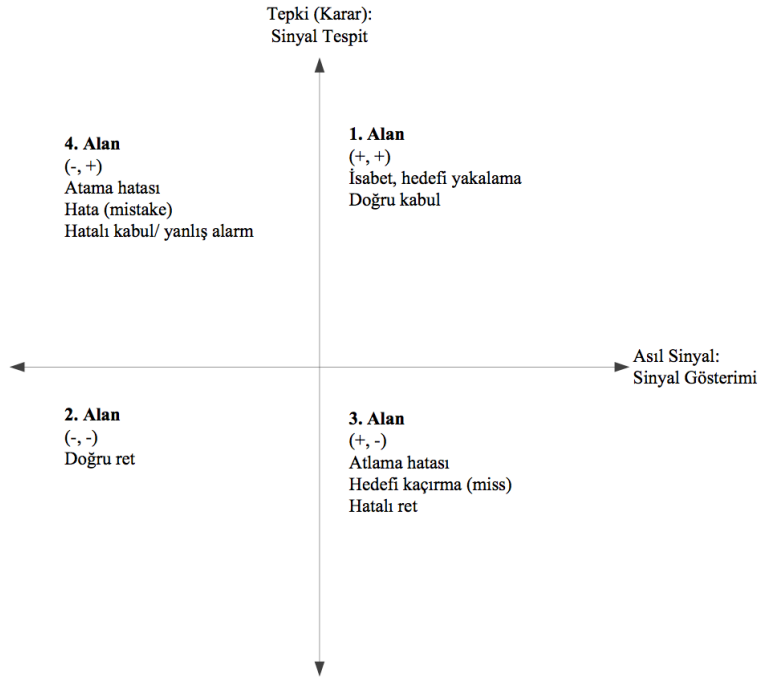
Yazar Notu: Yazarlar, ölçeklerin Türkçeye çevirisindeki yardımı için Dr. Zümür Yıldıırım'a, birinci örnekleme verisinin toplanmasındaki yardımı için Dr. Leman Pınar Tosun'a teşekkür eder.

Düzenleme Odağı Kuramı (DOK, Higgins, 1997), bireyin iki temel motivasyonu olduğu ilkesine dayanır (Higgins, 1997). Bunlardan ilki, savunma, güvenlik, emniyette olma amaçları ve gereksinimleri ile bireyin sorumluluklarına, kendisinden yapması beklenenleri gerçekleştirilmesine dayalı korunma odağıdır (prevention focus). İkincisi ise, büyüme, ilerleme, açılım ve yükselme amaç ve ihtiyaçları ile bireyin ülküleri, istekleri ve umutlarına dayalı gelişme odağıdır (promotion focus). Her iki odak aynı anda bulunabilen, birbirinden ayırık, yaşamsal gereksinimlere hizmet eden düzenleyici sistemlerdir. Bu çalışmada, DOK kapsamında, yaklaşma-kaçınma motivasyonu, odaklarla bağdaşan strateji ve performans ölçütleri ve odakların ölümünde kullanılan ölçekler ele alınacaktır; bu ölçümlerden Düzenleme Odağı Ölçeği iki örneklemde ayrıntılı olarak incelenecektir.

Yaklaşma-Kaçınma Motivasyonu ve Düzenleme Odağı

DOK (Higgins, 1997), çıkış noktası olarak, hazza yaklaşma-acidan kaçınma prensibine dayanır. Bu sayede, düzenleme odağı kuramı psikoloji literatürüne önemli katkı yaparak, yaklaşma-kaçınma motivasyonlarını ayrıntılandırmış, prensibin nasıl çalıştığı hakkında bilgi

vermiştir. Buna göre, gelişme ve korunma odaklarının ikisinin de yaklaşma ve kaçınma motivasyonlarıyla hareket edebileceği öne sürülmüştür. İstenen son durumlara (desired end states) ulaşma veya yaklaşma, gelişme odağı için bir kazanma (gain) ve “uyuma yaklaşma” (approach match) durumudur. Korunma odağı için ise bu, bir kaybetmeme (non-loss) ve “uyumsuzdan kaçınma” (avoiding a mismatch) durumudur. Örneğin bir sınavdan iyi not almak istenen bir son durumsa, gelişme odağı ile bunun için sıkı çalışılabilir (uyuma yaklaşma) veya korunma odağı ile arkadaşlarla dışarda vakit geçirme daveti reddedilebilir (uyumsuzdan kaçınma) (Crowe ve Higgins, 1997). Bu durumda, gelişme odağı için, içinde bulunulan durumdan daha iyi bir konum elde etmek daha önemlidir; korunma odağı için ise daha kötü bir konuma gelmemek veya içinde bulunulan konumu korumak veya sürdürmek esastır (Molden ve Miele, 2008; Scholer ve Higgins, 2010; Scholer, Zou, Fujita, Strossner ve Higgins, 2010). İstenmeyen son durumlardan (undesired end states) uzaklaşma veya kaçınma, gelişme yöneliminde uyumsuz yaklaşma (approach mismatch), korunma yöneliminde uyumdan kaçınma (avoid match) yoluyla gerçekleşir (Higgins, Roney, Crowe ve Hymes,

Şekil 1. Sinyal Tespit Kuramına Göre Düzenleme Odakları

Not. Parantez içindeki ifadeler [örn., (+, +)] x ve y eksenlerine göre sinyal sunumu ve tespitinin varlığını/ yokluğunu göstermektedir. Figür, yazarlar tarafından grafik gösterimin basitliği açısından oluşturulmuştur.

1994). İstenmeyen bir son duruma ulaşılması gelişme yönelimi için kazancın olmadığı (non-gain, kazanmama) koşulkun, korunma yöneliminde kaybetmek şeklindedir (loss).

Düzenleme Odakları ve Stratejiler

Gelişme ve korunma yönelimlerinin bireyler tarafından farklı stratejiler kullanılmasına yol açtığı düşünülmüştür. Bu stratejiler, açılımcılık (eagerness) ve tetiktelik/ uyanıklık (vigilance) olup, gelişme yönelimi açılımcı, korunma yönelimi tetikte stratejilerle ilişkilendirilmiştir (örn., Crowe ve Higgins, 1997; Liberman, Molden, Idson, ve Higgins, 2001; Molden ve Higgins, 2004). Bu doğal uyum, sinyal tespit kuramı (Tanner ve Swets, 1954; ayrıca Trope ve Liberman, 1996) terminolojisi aracılığıyla açıklanmıştır (Crowe ve Higgins, 1997; Friedman, ve Förster, 2001; Liberman, Molden, Idson ve Higgins, 2001; Molden ve Higgins, 2004). Sinyal tespit kuramı, belirli bir arkaplan üzerinde sunulan sinyallerin katılımcı tarafından tespit edilip edilmemesine dayalıdır. Buna göre olası 4 sonuç vardır (bkz. Şekil 1): a) birey sunulan sinyali doğru olarak kabul eder (1. Alan), b) sunulmayan sinyali doğru olarak reddeder (2. Alan), c) sunulan sinyali yanlış olarak reddeder (3. Alan) ve d) sunulmayan sinyali yanlış olarak kabul eder (4. Alan).

Açılımcı stratejiler hedefi vurma/isabet (hit) ve atlama hatası (omission error) yapmama veya hedefi ıskalamamak üzerine kuruluyken, tetikte stratejiler doğru retleri (correct rejection) tespit etme ve atama hatası (error of commission) yapmama yani yanlış alarm karşı uyanık olma üzerine kuruludur (bkz. Şekil 1, ayrıca Trope ve Liberman, 1996). Bu kurulum; açılımcı stratejiler izlendiğinde risk yanlılığına (risky bias) sebep olurken, tetikte stratejiler için ihtiyat / sakınma yanlılığına (conservative bias) sebep olur (Crowe ve Higgins, 1997). Diğer bir deyişle, açılımcı stratejiler doğası gereği risk almaya meyilliyken, tetikte stratejiler sakıncı olmaya eğilimlidir. Açılımcı stratejilerin, pozitif sonuçları yakalayan, onların varlığını (1. alan) ve pozitif olmayan sonuçların yokluğunu (3. alan) önemseyen örüntüsü, gelişme yöneliminin kazanma-kazanmama devindiricileri¹ (incentive) ile bağdaştırılmıştır. Tetikte stratejilerin, negatif sonuçların yokluğunu (2. alan) garanti eden ve varlığına karşı koruyan (4. alan) örüntüsü korunma yöneliminin kaybetmeme-kaybetme devindiricileri ile bağlantılandırılmıştır (örn., Crowe ve Higgins, 1997; Molden ve Higgins, 2004)².

Düzenleme Odakları ve Performans: Sebat ve Risk

Yapılan çalışmalar, düzenleme odaklarının farklı stratejilere eğilimli olmasının, bireylerin üstlendikleri görevleri tamamlama konusunda bazı performans farklılıklarına da sebep olduğunu göstermiştir. Bu farklılıklardan ikisi motivasyonel devam etme/ sürdürme (motivational persistence) ve risk almadır. Düzenleme odaklarının stratejik eğilimlerinin bir sonucu olarak; gelişme odağı ile hareket eden bireylerin, sebat eğilimlerinin korunma odağı ile hareket eden bireylere oranla daha iyi olduğu; verilen bir görevi bitirme olasılıklarının görev zor da olsa yüksek olduğu, bu konuda azimli oldukları bulunmuştur (örn., Roney, Higgins, ve Shah, 1995; Crowe ve Higgins, 1997). Buna bağlı olarak, gelişme odağında bir problemin çözümü için üretilen öneri sayısı daha fazla iken, korunma odağında aynı öneriyi tekrarlayıcı bir tarz benimsenir (Crowe ve Higgins, 1997; Friedman ve Förster, 2001). Ayrıca, izlenen stratejiler uyarınca, gelişme odağı, hedefi yakalamak ve atlama hatası yapmamayı garantilemek amaçındadır, bu durum pozitif bir sonuç yakalama uğruna risk yanlılığına sebep olur. Korunma odağı ise hata yapmaya karşı tetiktir ve hata yapmayı garanti etmek ister, bu durum korunma odağı ile harekete geçen bireylerin yanlış yapmama ve zaman baskısı altındayken hata yapmamak için görevi sonlandırma eğilimine daha hazır olmasına neden olur (Crowe ve Higgins, 1997; Friedman ve Förster, 2001). Gelişme odağı risk almak için daha hazır ve keşfedici, maceracı bir tutuma sahiptir (Crowe ve Higgins, 1997; Friedman ve Förster, 2001). Bir başka deyişle, gelişme odağı ilerleme, yükselme ile bağlantılıdır ve kişi bu odakla hareket ettiği sürece ideallerinin peşinde koşmakta, varolan durumdan daha iyi bir konuma ulaşmaya çabalamaktadır (Scholer ve ark., 2010). Korunma odağı ise riskten kaçınan (risk averse) bir tutum içindedir (Crowe ve Higgins, 1997; Friedman ve Förster, 2001). Bireyler, korunma odağı ile, hata yapmamak adına sakınma yanlılığı gösterir, buldukları konumu korumak sebebiyle hatadan kaçınırlar (Scholer ve ark., 2010). Açılımcı stratejiler, gelişme odaklı düzenlemenin kazanma devindiricisine hitap etmektedir, bu sebeple amaç azimle takip edilmektedir; tetikte stratejiler ise korunma odaklı düzenlemenin kaybetmeme devindiricisine hitap etmektedir (Scholer ve ark., 2010), bu sebeple amaç hatalara ve çeldiricilere karşı dikkatli olarak takip edilir. Düzenleme odaklarındaki, sebat etme ve riskten kaçınmacı farklılıklar, gelişme odağının azami (maximal), korunma odağının asgari

¹ Devindirici sözcüğü, İngilizce ‘incentive’ sözcüğüne karşılık olarak ‘motive eden uyarıcı’ anlamında Prof. Dr. Doğan Kökdemir (kişisel iletişim, 2011) tarafından önerilmiştir.

² Genel olarak, açılımcı stratejiler riskli taktiklerle, tetikte stratejiler sakıncı taktiklerle özdeşleştirilmiştir. Ancak her iki strateji de, riskli veya tetikte taktikler kullanılabilir. Düzenleme odaklarının kullandığı strateji ve taktikler hakkında ayrıntılı bir tartışma için bkz. Scholer ve Higgins, 2008 ve Scholer ve ark., 2010.

(minimal) amaçlar edinmesi (Brendl ve Higgins, 1996) farkına dayandığı şeklinde yorumlanmıştır (Förster ve Werth, 2009).

Düzenleme Odaklarının Ölçümü ve İlgili Değişkenler

Düzenleme odakları hem birer durumsal değişken hem de bireysel fark olarak var olabilir. DOK ile ilgili çalışmalar, odakları genellikle birer durumsal değişken olarak ele almış ve çeşitli deneysel çalışmalarla ölçmüştür. Bu çalışmalarda çoğunlukla, hazırlama (ipucu verme: priming), çerçevlendirme (framing) gibi teknikler kullanılmıştır. Örneğin, düzenleme odaklarının yaratıcılık üzerine etkisinin incelendiği bir çalışmada (Friedman ve Förster, 2001, 1. çalışma), katılımcılar ilk olarak bir çizimden oluşan labirent oyununda fareyi labirentten çıkarmaya çalışmışlardır. Gelişme koşulunda, labirentin sonunda peynir vardır; peynirin, katılımcıların zihninde gelişme isteği ve istenen son duruma ulaşma (bu durumda gelişme) kavramlarını uyandıracakı düşünülmüştür. Korunma koşulunda ise, farenin labirentten çıkamaması durumunda saldırıya hazır bir baykuş vardır; bu oyunun tamamlanmasının, katılımcıların zihninde güvenlik arama ve istenen son duruma ulaşma (bu durumda güvenlik) kavramlarını uyandıracakı düşünülmüştür. Katılımcılar bu oyunu oynadıktan sonra, yaratıcılıkla ilgili bir teste tabi tutulmuşlardır. Gelişme koşulundaki katılımcıların yaratıcılık testinde korunma koşulundakilere oranla daha fazla çözüm ürettiği görülmüştür.

Kronik odakları ölçmek amacıyla ise geliştirilmiş beyana dayalı çeşitli ölçümler mevcuttur. Bu ölçümler arasında Higgins, Shah, Friedman (1997) ile Shah, Friedman, Higgins (1998)'in kullandığı Benlik Rehberi Gücü Ölçümü, Genel Düzenleme Odağı Ölçümü (GDOÖ) (Lockwood, Jordan, ve Kunda, 2002) ve Düzenleme Odağı Ölçeği (DOÖ) (Higgins, Friedman, Harlow, Idson, Ayduk ve Taylor, 2001) sayılabilir. Ayrıca Kluger, Stephan, Ganzach ve Hershkovitz (2004), Schwartz'ın (1992) Portre Değerler Anketi'nin ilgili maddelerini de gelişme ve korunma odaklarını ölçmek için kullanmıştır. Bu çalışmada DOÖ ayrıntılı olarak incelenmektedir.

Kronik Düzenleme Odaklarının Ölçümü ve DOÖ.

Düzenleme odaklarını birer bireysel fark olarak ele alan ölçümlerden benlik rehberi gücü ölçümü (Higgins ve ark., 1997 ve Shah ve ark., 1998), bireylerin sahip oldukları ve olmak istedikleri ideal ve gerek benlik (Higgins, 1987) özelliklerini ölçen bir araçtır. Bir başka deyişle, gelişme odağı yükselme amaçları ile ilintili olduğu için ideal benlik ile bağdaştırılmıştır. Korunma odağı ise sorumluluklar ve gerekliliklere verdiği önem nedeniyle gerek benlik ile bağdaştırılmıştır. Benlik rehberi gücü ölçümü ile, bireylerin süregelen odakları, sırasıyla ideal ve gerek benliklere ulaşılabilirlik açısından ölçülmüştür.

Lockwood ve arkadaşlarının (2002) önerdiği GDOÖ, benlik rehberi gücü ölçümünden esinlenerek yaratılmıştır. Ölçüm, gelişme ve korunma amaçlarına (sırasıyla umut, dilek, idealler ile güvenlik, korunma, sorumluluk amaç ve ilgileri) yönelik 2 alt ölçekten oluşmaktadır. Bu iki amaç türü arasında orta düzeyde bir korelasyon (.17) bulunmuştur (Lockwood ve ark., 2002). GDOÖ, Türkçe'de çeşitli tezlerde bir düzenleme odağı ölçümü olarak kullanılmıştır (örneğin, Canacık, 2006; Doğruyol, 2008; Dinçer, 2009; ve Gül, 2010).

Kluger ve arkadaşları (2004) ise, temel değerler (Schwartz, 1992) ile düzenleme odaklarının birbirleri ile bağlantılı olduğunu iddia ederek; korunma odağını güvenlik, geleneksellik, uyuma değerleri ile; gelişme odağını özyönelim, uyarılım, hazcılık değerleri ile ölçmüşlerdir. Temel değerler ile gelişme/korunma kaygılarının üst düzey güvenlik ve gelişme ihtiyaçlarını temsil ettikleri öne sürülmüştür (Kluger ve ark., 2004; Lucas, ve Molden, 2011). Ancak özyönelim, uyarılım ve hazcılığın gelişme odağını, gelenekselliğin korunma odağını temsil ettiğini bazı görgül çalışmalar desteklememiştir (örn., Leikas, Lönnqvist, Verkasalo ve Lindeman, 2009). Temel değerler anketi Türkçe'de ise bazı tezlerde (örn., Kisbu, 2006; Doğruyol, 2008) gelişme ve korunma odaklarını ölçmek için kullanılmıştır.

Bu çalışmanın konusu olan DOÖ (Higgins ve ark., 2001) ise, 11 maddeden oluşan, gelişme ve korunma odaklarını ayrı boyutlar halinde ölçen bir araçtır. Higgins ve arkadaşlarına göre, bireyler yeni gelişen bir amaç belli bir yönelimle yaklaşırlar; bu yönelim gelişme gururu veya korunma gururu şeklinde adlandırılmıştır. Bu gurur, bireyin geçmiş yaşantılarından amaçlarını sırasıyla gelişme veya korunma yönelimiyle gerçekleştirip başarılı olmasından ileri gelmektedir. Diğer bir ifadeyle, DOÖ, bireylerin "genel geçmiş yaşantılarından anlaşılabilir, öznel gelişme ve korunma başarı öykülerini" ("subjective histories of promotion and prevention success as reflected in the general past experiences") (Higgins ve ark., 2001), bir başka deyişle kişilerin korunma ve gelişme yönelimli benlik düzenlemesindeki öznel başarı öyküsünü ölçmektedir. Buna göre, düzenleme gururu (regulatory pride) kişinin yaşantıları sonucunda oluşmuştur, öznel ve kişi yeni bir amaçla karşılaştığında bu gurur, onun bu yeni amacı elde etmek için göstereceği davranışını yönlendirecektir.

Düzenleme odaklarını ölçmek için birden fazla ölçüm aracı olması beraberinde tartışmaları da getirmiştir. Ölçekler arasında çeşitli çalışmalarda bir paralellik gözlenmemiş, bu durum ölçeklerin farz edilen kavramları ölçmediği veya farklı kavramları ölçtüğü eleştirilerine neden olmuştur. Örneğin Summerville ve Roese'ye (2008) göre, GDOÖ ile DOÖ arasındaki beklentiye göre düşük veya ters yönde bağıntıların sebebi, GDOÖ'nün düzenleme odaklarını ölçmektense, Davra-

nışsal Etkinleştirme/ Ketleme Sistemleri (DES ve DKS) (Behavioral Activation/Inhibition-BAS/BIS) (Carver ve White, 1994) ile kavramsal olarak binışmesidir (Haws, Dholakia, Bearden, 2010; Summerville ve Roese, 2008). Buna karşın beklentilere uygun olarak DOÖ, DES ve DKS ile göreceli olarak daha düşük bağıntılar veya anlamsız ilişkiler göstermiştir (Haws, Dholakia, Bearden, 2010; Summerville ve Roese, 2008). Aynı çalışmalar, GDOÖ ve DOÖ'nün birbirine göre ayrık kavramları ölçme eğiliminde olduğunu işaret etmektedir: DOÖ ve GDOÖ ölçeklerinin korunma alt ölçekleri orta düzeyde negatif ilişki göstermektedir (Summerville ve Roese, 2008; Haws, Dholakia ve Bearden, 2010). Summerville ve Roese (2008), bu iki ölçeğin farklı referans noktaları aldığını belirtmektedir; GDOÖ istenen son durumlara veya yakınlaşma-kaçınma motivasyonlarına göre, DOÖ benlik rehberi kavramsallaştırmasına göre tasarlanmıştır. Ayrıca, bazı GDOÖ maddelerinin akademik başarıya odaklanması, sadece öğrenci örneklemi için uygun olduğunu göstermektedir.

DOÖ, daha erken dönemlerde kullanılan benlik rehberi gücü ölçümü ile de karşılaştırılmıştır (Higgins ve ark., 2001; Haws ve ark., 2010). Bu karşılaştırmalar iki tür ölçüm arasında anlamlı olmayan ilişkiler olduğunu göstermiştir. Higgins ve arkadaşları (2001), benlik rehberi gücü ölçümü (Higgins, ve ark., 1997; Shah ve ark., 1998) ile DOÖ'nün (Higgins ve ark., 2001) kuramsal olarak farklı noktalara işaret ettiklerini ifade etmişlerdir. Buna göre, ilk ölçüm bir bireyin ideal, sahip olduğu ve sahip olması gerektiğine inandığı benlikleri hakkında bilgi verirken, ikinci ölçüm gelişme ve korunma odakları için sırasıyla pozitif ve negatif sonuçların varlığı ve yokluğu ile bu sonuçlara ulaşır ulaşmamak konusunda geçmiş yaşantıların başarısına eğilmektedir. Ayrıca DOÖ tarafından yordanan ilişkiler benlik rehberi gücü ölçümü kontrol edildiğinde dahi gözlemlenmektedir (Higgins ve ark., 2001). Özetle, düzenleme odaklarının "zengin sendromlar" olması, bir başka deyişle "birden fazla değişikende farklılaşması" (Kluger ve ark., 2004), ölçümlerini zorlaştırıp, çoklu ölçümlere sebep olmuştur. Diğer ölçümlerle karşılaştırıldığında, DOÖ, kullanıldığı alanlar (Summerville ve Roese, 2008) ve temsil edicilik, iç tutarlık gibi özellikler (Haws ve ark., 2010) bakımından diğerlerine göre daha uygun bir konumdadır.

Bütün bunlar sonucunda kavramsal olarak ve kullanım kolaylığı açısından DOÖ'nün diğer ölçümlere göre daha uygun bir ölçüm olduğu söylenebilir. Ancak DOÖ'nün bugüne kadar Türkçe'de test edildiğine dair bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Mevcut Çalışma

Amaç. Bu çalışmanın amacı DOÖ'yü Türkçe'ye uyarlamak, geçerlik ve güvenilirliğini test ederek, konuyla ilgili araştırmacıların kullanımına sunmaktır. Bu

amaçla ölçeğin faktör yapısı, güvenilirliği ve geçerliği, Higgins ve arkadaşlarının (2001) ölçeği kullanıma hazır hale getirirken uyguladığı analizlerle ve diğerleriyle iki ayrı çalışmada test edilecektir.

Örneklem. Çalışmanın denenceleri, 2 adet yetişkin örneklemi üzerinde sınanmıştır. Birinci örneklem, üniversite öğrencilerinden oluşmuştur ve bazı ölçekleri kağıt kalem testi şeklinde yanıtladığıdır. İkinci örneklem ise hem öğrenci hem çalışanlardan oluşan yetişkinlerden oluşmuştur ve aynı ölçekleri bir internet sitesi aracılığıyla yanıtlamıştır. Böylelikle aynı işlem her iki örneklem üzerinde de uygulanmıştır. Bu durum, çalışmanın bulgularını genelleme ve temsili bir yapıya ulaşma konusunda yarar sağlamıştır.

Denenceler. Çalışma, ölçeğin yapı geçerliğini sınamak amacıyla, yukarıda özetlenmiş ve çeşitli çalışmalarla gösterilmiş olan gelişme odağı-açılımcı stratejiler-devamlılık/azim ve korunma odağı-tetikte stratejiler-sakinimli davranma/riskten kaçınma eğilimleri arasındaki ilişkileri birer bireysel farklılık ölçümü ile test etmiştir. Buna göre gelişme odağında yüksek olan bireylerin sebat etme, azimli olma ve risk almada yüksek olması; buna karşın korunma odağında yüksek olan bireylerin risk almada düşük olacağı ve azimli olma/ direnmeyle ilişkisinin istatistiksel olarak anlamlı olmayacağı öngörülmektedir. Büyüme, yükselme, açılım hedefleriyle hareket eden gelişme odağı için azimli olma, ideallerin peşinde koşma, başlanan işi bitirme, yani içinde bulunulan duruma artı değer katma önemlidir. Bu şekilde davranmak risk almayı da beraberinde getirebilir. Öte yandan emniyette olma, güvende olma hedefleriyle hareket eden korunma odağı için "gereksiz" riskler almama, olası kayıplara, olumsuz sonuçlara karşı tetikte olma, bu yönde farklılıklara duyarlı olma yani içinde bulunulan durumdan değer kaybetmeme önemlidir. Bu sebeple gelişme odağı ile azimli olma, sebat etme arasında risk almaya oranla daha güçlü bir pozitif ilişki beklenirken, korunma odağı ile risk alma arasında sebat etmeye oranla daha güçlü bir negatif ilişki beklenmektedir. Ayrıca, daha önce çeşitli deneysel çalışmalarla gösterilmiş ve yukarıda özetlenmiş olan, korunma ile risk alma arasındaki negatif ilişkinin gelişme ile risk alma arasındaki pozitif ilişkiden daha güçlü olması beklenmektedir. Bu durum, korunma odağının riskten kaçınmacı tutumuyla uyumludur. Ayrıca literatürle uyumlu olarak gelişme ve korunma odakları arasında anlamsız veya güçsüz pozitif bir istatistiksel ilişki beklenmektedir.

Yöntem

Katılımcılar

Çalışmanın birinci örneklemi, ölçekleri kağıt kalem testi olarak yanıtlayan, yaş ortalaması 21.24 olan ($S = 2.30$) 219'u kadın (%76.8), 65'i erkek (%22.8) ve 1'i

cinsiyetini belirtmeyen 285 üniversite öğrencisi oluşturmuştur. Katılımcıların çoğu (150 kişi, %52.6) Orta Doğu Teknik Üniversitesi öğrencisi, %25.4'ü (72 kişi) Uludağ Üniversitesi, %13.3'ü Ankara Üniversitesi öğrencisi (38 kişi) olup, geri kalanı (%8.5, 23 kişi) çeşitli üniversitelerin öğrencileridir. İki katılımcı üniversitesini belirtmemiştir. Katılımcıların 252'si (%88.4) lisans programlarında, 27'si (%9.5) lisansüstü programlarda öğrenci olduklarını beyan etmişlerdir. Altı öğrenci (%2.1) program türünü belirtmemiştir. Katılımcıların sosyoekonomik statülerine ilişkin sorulara verdikleri yanıtlara (bkz. Tablo 1) bakarak, katılımcıların çoğun-

lukla orta ve üst-orta sosyoekonomik seviyeden olduğu söylenebilir.

Çalışmanın ikinci örneklemini ise, anketi internet ortamında dolduran, yaşları 17 ile 59 (*Ort.* = 29.44, *S* = 7.41) arasında değişen 382 yetişkinden (272 kadın, 110 erkek) oluşmuştur. Katılımcılardan 130'u öğrenci olduğunu, 215'i çalıştığını, 37'si ise hem öğrenci olduğunu hem de çalıştığını belirtmiştir. Örneklemin sosyoekonomik konumlarına ait verdikleri yanıtlar, genellikle orta ve üst-orta seviyeden olduklarını işaret etmiştir.

İki örneklem yaşları açısından karşılaştırıldığında beklendik şekilde, birinci örneklemin ikinci örnekleme-

Tablo 1. Katılımcılara Ait Demografik Bilgiler

	Birinci Örneklem				İkinci Örneklem	
	Anne		Baba		Kendisi	Kendisi
	<i>N</i>	%	<i>N</i>	%	<i>N</i>	%
Eğitim Düzeyi						
Okuma yazma bilmiyor	14	4.9	2	0.7	-	-
İlkokul	83	29.1	46	16.1	2	0.5
Ortaokul	23	8.1	27	9.5	4	1.05
Lise	93	32.6	90	31.6	40	10.5
Üniversite	68	23.9	106	37.2	207	54.5
Lisansüstü	2	.7	12	4.2	127	33.4
Meslek						
İşsiz/ Diğer	-	-	44	15.4	19	5.0
Ev hanımı/ Maaşsız iş (staj vb.)	195	68.4	-	-	13	3.4
İşçi, çiftçi, usta, vb.	13	4.6	65	22.8	46	12.0
Memur, subay, küçük esnaf, vb.	72	25.3	124	43.5	132	34.6
Üst düzey bürokrat, serbest meslek sahibi, tüccar, vb.	4	1.4	43	15.1	42	11.0
	Kendisi (<i>N</i>)		Kendisi (%)			
Gelir düzeyi						
En alt	1		4		7	7.8
Alt	4		1.4		8	2.1
Alt-orta	32		11.2		57	14.9
Orta	159		55.8		182	47.6
Üst-orta	74		26		109	28.5
Üst	12		4.2		12	3.1
Yaşamın çoğunu geçirdikleri yer						
Köy	10		3.5		-	-
Kasaba	21		7.4		-	-
Şehir	130		45.6		-	-
Metropol (İstanbul/ Ankara/ İzmir)	123		43.2		-	-

Not. Anket örnekleminde, babaların %15'inin işsiz/diğer kategorisinde yer almasının sebebi, kategorilerde belirtilmemiş mesleklerle sahip olmaları olabilir.

den daha genç olduğu görülmektedir, $\chi^2(39, N = 664) = 341.577, p < .001$. Örneklem cinsiyet ve gelir düzeyi açısından farklılaşmamıştır, sırasıyla, $\chi^2(1, N = 666) = 2.94, p > .05$; $\chi^2(5, N = 657) = 8.09, p > .05$.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada kullanılan veri toplama araçları, demografik bilgi formu, Düzenleme Odağı Ölçeği (DOÖ), Risk Alma Ölçeği ve Sebat Ölçeğidir.

Düzenleme Odağı Ölçeği (DOÖ). Ölçek, Higgins ve arkadaşları tarafından (2001) geliştirilirken, kişinin geçmiş yaşantılarına atıfta bulunan cümlelerden oluşan bir madde havuzu oluşturulmuştur. İlk aşamada, ebeveynlerle ilgili ve ilgisiz madde sayısı eşitken, ölçeğin son halinde sadece korunma boyutu için ebeveyn maddeleri kalmıştır (örn., “Büyürken, anne-babanızın müsamaha göstermeyeceği şeyler yaparak hiç ‘çizgiyi aştığınız’ olmuş mudur?”, 2. madde). DOÖ, 6’sı gelişme (örn., “Hayatımda başarılı olmaya yönelik ilerleme kaydetmiş gibi hissediyorum.”) ve 5’i korunma (örn., “Büyürken, anne-babanızın müsamaha göstermeyeceği şeyler yaparak hiç ‘çizgiyi aştığınız’ olmuş mudur?”, ters) boyutlarını ölçen toplam 11 maddeden oluşmuştur. Gelişme Odağı maddeleri 1, 3, 7, 9, 10 ve 11; Korunma Odağı maddeleri 2, 4, 5, 6 ve 8’dir. Higgins ve arkadaşları (2001), ölçek maddelerinde 3 tip 5 basamaklı Likert tipi ölçek kullanmıştır. İki boyutu ölçen maddeler ayrı ayrı toplanarak her bir katılımcı için gelişme ve korunma puanları hesaplanmıştır. Çalışmalar (Higgins ve ark., 2001) ölçeğin, kurgulandığı gibi birbirinden bağımsız iki boyuttan (gelişme ve korunma) oluştuğunu göstermiştir. Gelişme odağında yüksek puanlar, bireyin geçmiş yaşantılarındaki öznel gelişme başarısını; korunma odağında yüksek puanlar, bireyin geçmiş yaşantılarındaki öznel korunma başarısını ölçmektedir.

Orijinal çalışmada (Higgins ve ark., 2001) Gelişme ve Korunma alt ölçeklerinin Cronbach alfa katsayıları sırasıyla .73 ve .80’dir. Test-tekrar test güvenilirlik katsayıları ise iki ay arayla yapılan ölçümlerde, Gelişme alt ölçeği için .79 ($p < .0001$), Korunma alt ölçeği için .81’dir ($p < .0001$).

Ölçek, İngilizce’den başka İtalyanca (Pierro, Cicero, ve Higgins, 2009), Fince (Leikas ve ark., 2009), Almanca (Sassenberg, Jonas, Shah ve Brazy, 2007; Sassenberg ve Hansen, 2007) gibi başka dillere de uyarlanmıştır. Leikas ve arkadaşlarının (2009) çalışmasında, ölçeğin her iki boyutunun da alfa katsayısı kabul edilebilir düzeydedir (gelişme için .63 ve korunma için .70) ve iki odak arasında anlamlı bir bağlantı bulunmamıştır. Sassenberg ve arkadaşları (2007, 4 ve 5. çalışmalar) ile Sassenberg ve Hansen’in (2007, 1. ve 2. çalışmalar) çalışmalarında ise gelişme boyutunun alfa katsayısı görece daha düşüktür (.52, .57; .59 ve .64) ve korunma boyutunun alfa katsayısı ise kabul edilebilir düzeydedir (.77,

.86; .71 ve .77). Bu çalışmalarda da iki boyut arasında anlamlı bir korelasyon bulunmamıştır.

Ölçeği kullanan diğer bazı çalışmalarda (Boldero ve Higgins, 2011; Haws ve ark., 2010; Johnson, Chang, Rosen, 2010; Leikas ve ark., 2009; Sassenberg ve Hansen, 2007; Sassenberg ve ark., 2007; Oyserman, Üskül, Yoder, Nesse ve Williams, 2007) ise, Gelişme alt ölçeğinin iç tutarlılık katsayısı .52 ve .74, Korunma alt ölçeğinin iç tutarlılık katsayısı .70 ve .86 arasında değişmiştir.

DOÖ’nün faktör yapısı ve iç tutarlılığına ilişkin bilgiler takip eden Bulgular ve Tartışma Bölümü’nde yer almaktadır. Ölçek katılımcılara “Olaylara Verilen Tepkiler Anketi” (Higgins ve ark., 2001) adıyla sunulmaktadır; maddeleri ve basamakları Ek-1’de görülebilir.

Sebat Ölçeği ve Risk Alma Ölçeği. Katılımcıların sebat gösterme ve risk alma düzeylerini ölçmek amacıyla International Personality Item Pool (<http://ipip.ori.org/>) sitesinde yer alan 3’ü ters kodlanan 8 maddelik Sebat Ölçeği Ölçeği (Industry/ Perseverance/ Persistence Scale) ile 4’ü ters kodlanan 10 maddelik Risk Alma (Risk Taking) Ölçeği (Jackson Personality Inventory) kullanılmıştır.

Sebat, Peterson ve Seligman’in (2004) psikolojik bir güç olarak ortaya koydukları bir kavramdır ve Sebat Ölçeği bu bağlamda geliştirdikleri bir araçtır. Sebat ölçeği üzerinde yüksek puanlar kişinin azim, direnme, bir işi sonuna değin sürdürme eğilimini göstermektedir (örn., “Bir işi bitirmeden bırakmam”). Her iki örnekte de, ölçek temel eksenler faktörleşmesine (principal axis factoring) tabi tutulduğunda birden büyük özdeğer ilkesine göre 1 faktörlü bir yapı sergilemiştir (bkz. Tablo 2). Bu çalışmada, Sebat Ölçeğinin iç tutarlılık katsayısı birinci örneklem için .86 ($N = 273$), ikinci örneklem için .85 ($N = 306$) bulunmuştur.

Risk alma ölçeği üzerinde yüksek puanlar kişinin risk alma ve heyecan arama eğilimini göstermektedir (örn., “Kendini tehlikeye atan biri olmak hoşuma gider”). Ölçeğe temel eksenler faktörleşmesi uygulandığında birden büyük özdeğer ilkesine göre, birinci örneklem için 3, ikinci örneklem için 2 faktörlü bir yapı sergilemiştir. Bununla beraber, orijinalinde olduğu gibi her iki örneklem için bütüncül olarak değerlendirilmiştir (faktör analizi sonuçları için bkz. Tablo 2). Bu çalışmada, risk alma ölçeğinin iç tutarlılık katsayısı birinci örneklem için .83 ($N = 274$), ikinci örneklem için .84 ($N = 305$) bulunmuştur.

Bu çalışmada ise katılımcılar, bu iki ölçeğin maddelerinin kendilerini ne kadar tanımladığını ya da kendileri için ne derece doğru olduğunu 7 basamaklı ölçek (1 = hiç doğru değil, 4 = bir dereceye kadar doğru, 7 = çok doğru) üzerinde değerlendirmişlerdir. Ölçekler bu çalışma kapsamında Türkçe’ye çevrilmiştir ve çeviri ile ilgili bilgi İşlem bölümünde yer almaktadır.

Tablo 2. Sebat ve Risk Ölçeklerinin Faktör Yapıları

Sebat Ölçeği	Birinci Örneklem			İkinci Örneklem	
	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3	Faktör 1	Faktör 2
1. Bir işi bitirmeden bırakmam.	.85			.79	
2. Hedef-odaklı biriyim.	.69			.52	
3. Karşıma engeller çıksa da başladığım şeyleri bitiririm.	.80			.77	
4. Çok çalışkan biriyim.	.65			.72	
5. Çalışırken dikkatim dağılmaz.	.42			.54	
6. Başladığım işi bitirmem.*	-.70			-.70	
7. Kolay vazgeçerim.*	-.51			-.52	
8. Yapmaya karar verdiğim bir işe dört elle sarılma eğilimim yoktur.*	-.62			-.56	
Özdeğer	4.07			3.92	
Açıklanan Varyans (%)	50.82			48.77	
Risk Alma Ölçeği	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3	Faktör 1	Faktör 2
1. Kendini tehlikeye atan biri olmak hoşuma gider.	.71			.98	
2. Risk alırım.	.67			.54	
3. Tehlike ararım.	.73			.68	
4. Kuralları nasıl atlatacağımı bilirim.	.49			.35	
5. Her şeyi bir kez denemeye can atarım.	.57			.45	
6. Macera ararım.	.73			.56	
7. Asla bungee-jumping veya hang-gilding (yelkenkanat/deltakanat) yapmazdım.*			.85		.72
8. Asla yüksek risk taşıyan bir yatırım yapmazdım.*		.42			.50
9. Kuralların dışına çıkmam.*		.64			.51
10. Tehlikeli durumlardan kaçınıyorum.*	-.30	.30	.27		.47
Özdeğer	3.99	1.21	1.07	4.09	1.12
Açıklanan Varyans (%)	39.87	12.08	10.73	40.95	11.24

*İşaretleli maddeler ters kodlanır.

İşlem

DOÖ, Risk Alma Ölçeği ve Sebat Ölçeği yüksek lisans dereceli İngilizce ve Türkçe bilen 2 uzman psikolog tarafından birbirlerinden bağımsız olarak Türkçe'ye çevrilmiştir. Sonrasında, Türkçe ve İngilizce'ye hakim 3. bir psikolog ile tartışma ve karşılaştırmalar sonucunda ölçeklere son halleri verilmiştir.

Her iki örnekleme de çalışmaya katılmadan önce bilgilendirilmiş onay formu sunulmuştur. Formda, katılımcılara çalışma ve araştırmacılar hakkında kısa bilgi verilmiş, katılımın gönüllülük esasına dayandığı, katılımcıların anketi tamamlamama hakkına sahip oldukları, kimliklerinin ve verilen bilgilerin gizli tutulacağı, anketin ortalama ne kadar sürede doldurulacağı belirtilmiştir. Çalışmaya katılmayı kabul eden kişilerin soruları yanıtlanma imkanı olmuştur. Çalışmada kullanılan ölçekler, geniş kapsamlı bir çalışma içinde yer alan ölçeklerin bir kısmını oluşturmaktadır, bu sebeple soruların tamamını

yanıtlamak ortalama 20-25 dakika sürmüştür.

Üniversite öğrencilerinden oluşan birinci örnekleme, bir grup katılımcı katılımları karşılığında ders puanı almışlardır.

Yetişkinlerden oluşan ikinci örnekleme ise veri, internet ortamında anket uygulama imkanı sağlayan bir site aracılığı ile toplanmıştır. Anket, sitede yaklaşık iki ay boyunca yayında kalmıştır. Toplamda 588 kişi araştırmaya katılma girişiminde bulunmuş ancak 382 kişi tamamlamıştır. Ayrıca Risk alma ve Sebat ölçekleri, demografik bilgi formu ve DOÖ'den sonra geldiği için, bu ölçekleri cevaplayan kişi sayısı 313'tür.

Bulgular ve Tartışma

Analizler

DOÖ'nün psikometrik özelliklerini saptamak amacıyla Higgins ve arkadaşlarının (2001) izlediği yolla aynı

doğrultuda, onların uygulamış olduğu analizler uygulanmıştır. Bunlar sırasıyla, 1) “faktörler arasında doğal korelasyona imkan tanıyan” (Higgins ve ark., 2001) oblimin döndürmeli açıklayıcı faktör analizi, 2) doğrulayıcı faktör analizi, 3) güvenilirlik analizleri, 4) birleşen ve ayrışan geçerliliği test etmek amacıyla her bir alt ölçeğin diğerine karşı kontrol edildiği kısmi korelasyonel analizlerdir; ayrıca faktör analizleri sonucunda oluşan farklı çözümlerin iç tutarlık (alfa) katsayıları da karşılaştırılmıştır. Alfa karşılaştırması (Feldt, 1980; Feldt, Woodruff, ve Salih, 1987) aynı katılımcılardan sağlanan iki farklı ölçümün iç tutarlık katsayılarının karşılaştırılması yoluyla gerçekleştirilmektedir ve ölçümler arası olası güvenilirlik farkları hakkında bilgi vermektedir. Açıklayıcı faktör analizi, DOÖ'nün faktör yapısını ve yapı geçerliliğini incelemek amacıyla, SPSS.15 ile; doğrulayıcı faktör analizi DOÖ'nün orijinal faktör yapısını incelemek amacıyla LISREL 8.80 ile yürütülmüştür. Her bir analiz, her iki örneklem için aşağıda sırasıyla açıklanmaktadır.

Birinci Örneklem Ait Bulgular

Üniversite öğrencilerinden toplanan veri, analizlerden önce eksik değerler ve çok değişkenli aşırı değerler bakımından taranmıştır. Toplamda 285 kişiden oluşan veride, bir kişinin DOÖ, Risk Alma ve Sebat Ölçeği'ni hiç yanıtlamaması sebebiyle, bu kişi analizlerinden çıkarılmıştır. Ayrıca 7 kişinin DOÖ'nün bazı maddelerini yanıtlamaması sebebiyle Açıklayıcı Faktör Analizleri 277-284 kişi ile ve Doğrulayıcı Faktör Analizleri 277 kişi ile yürütülmüştür. Güvenirlik analizleri 277 ile 284 kişi, korelasyonel analizler 262 ile 284 kişiyle yapılmıştır. Veride çok değişkenli aşırı değere sahip kişi bulunmamıştır.

Açıklayıcı Faktör Analizi. Oblimin döndürmeli temel eksenler faktörleşmesi 284 kişinin verileri kullanılarak yürütülmüştür. Kaiser-Meyer-Olkin istatistiği (.739) ve Bartlett testi ölçeğin faktör analizi için uygun olduğunu göstermiştir, $\chi^2(55) = 686.28, p < .001$. İlk sonuç, özdeğeri 1'den büyük 2 faktör vermiştir. Özdeğerler 2.42 ve 1.29'dur. Özdeğerler, özdeğerlerin grafik dağılımı ve kuramsal alt yapı düşünülerek 2 faktörlü bir çözüm uy-

Tablo 3. DOÖ'nün Faktör Yapısı ve Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Madde	Orijinal Faktör	Birinci Örneklem		İkinci Örneklem	
		Faktör 1	Faktör 2	Faktör 1	Faktör 2
2. Büyürken, anne-babanızın münasama göstermeyeceği şeyler yaparak hiç “çizgiyi aştığınız” olmuş mudur?	Korunma*	.89	.05	.84	-.04
4. Büyürken, anne-babanızın sabrını sık sık zorladınız mı?	Korunma*	.78	.006	.83	-.03
6. Büyürken, anne-babanızın karşı olduğu hareketlerde hiç bulundunuz mu?	Korunma*	.76	.06	.77	-.002
5. Anne-babanızın koyduğu kurallara ve yaptığı düzenlemelere ne sıklıkla uydunuz?	Korunma	-.64	.11	-.66	-.06
10. Hayatımda başarılı olmaya yönelik ilerleme kaydetmiş gibi hissediyorum.	Gelişme	-.04	.67	.05	-.69
1. Çoğu insana kıyasla, hayattan istediklerini genelde alamayan kişilerden misiniz?	Gelişme*	.03	-.46	.07	.55
11. Hayatımda, ilgimi çeken veya beni çaba sarfetmem için motive eden çok az sayıda hobi veya etkinlik bulmuşumdur.	Gelişme*	-.08	-.46	.03	.36
3. Sizi “gaza getirip”/ “kamçılıyarak” daha da çok çalışmaya iten şeyleri şimdiye kadar ne sıklıkla başardınız?	Gelişme	.04	.41	.06	-.49
7. Denediğiniz farklı şeyleri genellikle iyi yapar mısınız/becerir misiniz?	Gelişme	-.009	.35	.14	-.34
8. Yeterince dikkatli olmadığım için başımın ağrıdığı zamanlar olmuştur.	Korunma*	.09	-.29	.16	.34
9. Benim için önemli olan şeyleri başarmak söz konusu olduğunda, normalde gösterebileceğim kadar iyi performans gösteremediğim olur.	Gelişme*	-.02	-.23	.009	.48
Özdeğer		2.42	1.29	2.48	1.62
Açıklanan Varyans (%)		22.04	11.73	22.52	14.75

*İşaretili maddeler ters kodlanır.

Not. Birinci örneklem için $N = 277-284$, İkinci örneklem için $N = 382$. Faktör 1: Yeni Korunma, Faktör 2: Yeni Gelişme

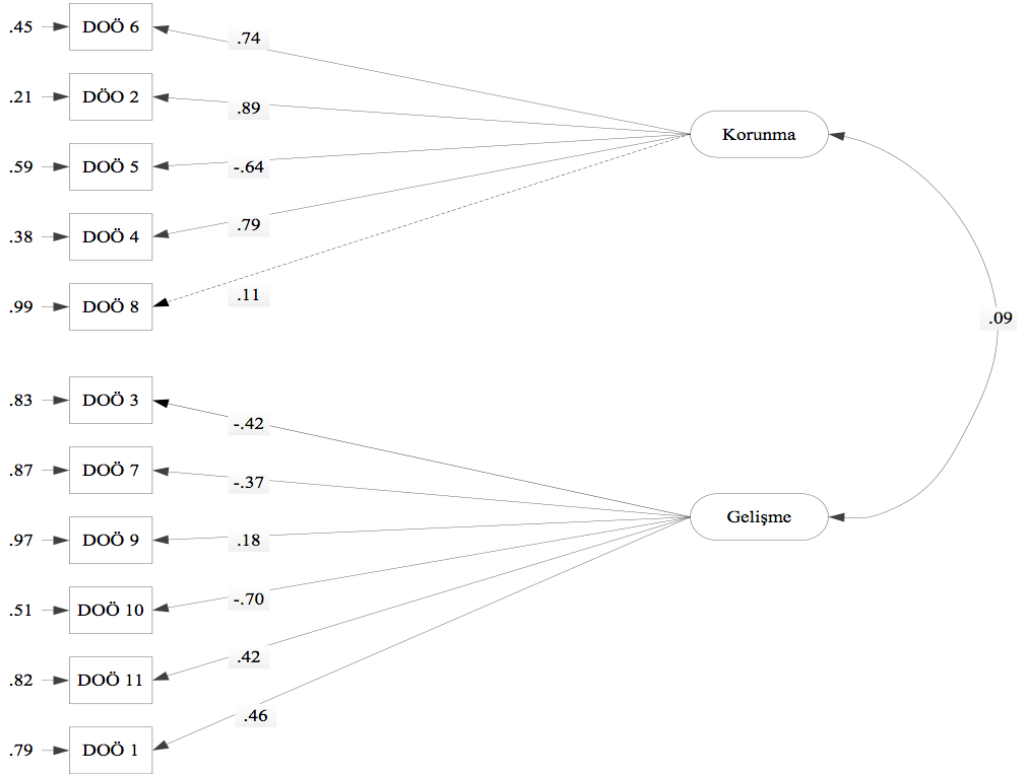
gun görülmüştür (faktör yükleri, özdeğerler, açıklanan varyans ve maddelerin orijinal faktörleri için, bkz. Tablo 3). Oblimin döndürmeli ikinci çözüm sonrasında açıklanan toplam varyans %33.77'dir.

Higgins ve arkadaşlarının belirttiklerine göre (2001), ölçekte her madde kuramsal olarak kurgulandığı faktörde yüklenmiştir ve hiç bir madde ait olmadığı faktörde veya çapraz yüklenmemiştir. Bu çalışmada ise, kesme noktası -.64 ve özdeğeri 2.42 olan ilk faktör, toplam varyansın %22.04'ünü açıklamıştır. Faktör, 4 adet Korunma maddesinden oluşmuştur ve "Yeni Korunma" ismi verilmiştir. Ölçeğin orijinalinde; 8. madde ("Yeterince dikkatli olmadığım için başımın ağrıdığı zamanlar olmuştur."), ters kodlanan bir Korunma maddesi olmasına rağmen, bu çalışmada yine ters yüklenerek ölçeğin ikinci faktöründe yüklenmiştir. İkinci faktörün kesme noktası -.23 olup özdeğeri 1.29'dur. Açıkladığı varyans %11.73'tür. Bu faktör 6 Gelişme maddesi ile bir Korunma maddesinden (8. madde) oluşmuştur. Orijinal ölçekte Korunma maddesi olan 8. madde ile bir Gelişme maddesi olan 9. madde. 30'un altında yüklenmiştir (sırasıyla -.29 ve -.23). Bu faktöre "Yeni Gelişme" ismi verilmiştir.

Faktör analizinde bir maddenin kurgulanan faktörde değil, diğerinde yüklenmesi sonucu, alt ölçekleri ayrıntılı incelemek amacıyla orijinal maddelerden oluşan "Orijinal Gelişme" ve "Orijinal Korunma" değişkenleri ile faktör analizi sonuçlarının gösterdiği faktörlere ait "Yeni Gelişme" ve "Yeni Korunma" değişkenleri oluşturulmuştur.

Doğrulayıcı Faktör Analizi. İkinci olarak, DOÖ'nün orijinal faktör yapısını incelemek amacıyla doğrulayıcı faktör analizi, kovaryans matrisi ve ençok olabirlik tahmini (maximum likelihood prediction) kullanılarak uygulanmıştır.

Ölçeğin orijinal versiyonunda olduğu gibi, ölçek maddeleri kurgulanan kavramların göstergeleri olarak kullanılmıştır. Bu çözüm, veri ile iyi bir uyum göstermiştir, $\chi^2 (43, N = 277) = 91.98, p < .001; \chi^2/SD = 2.13; RMSEA = .06; GFI = .94; AGFI = .91; NNFI = .92; CFI = .93$ (bkz. Şekil 2). Standartlaştırılmış yüklerin ve ilgili

Şekil 2. DOÖ Maddeleri Üzerinde Birinci Örneklemeye Ait Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonucu
Not. DOÖ 8 hariç, standartlaştırılmış yükler anlamlıdır, $p < .05$.

t değerlerinin incelenmesi sonucunda, Korunma Kavramı için mutlak yüklerin .11 ile .89 arasında, Gelişme Kavramı için .18 ile .70 arasında değiştiği gözlenmiştir. Korunma Kavramı için 8. maddenin yükü anlamsızdır, $\lambda = .11, p > .05$, diğer bütün maddeler anlamlıdır ($p < .05$). Gizil değişkenler arasındaki korelasyon anlamlı değildir, $\phi = .09, p > .05$.

Modelin uyum indeksleri genel anlamda tatmin edici olmasına rağmen, bir maddenin kurgulandığı Korunma gizil değişkeni tarafından yordanmadığı ve modifikasyon indekslerinde bu maddenin Gelişme gizil değişkeni tarafından yordanmasının önerildiği, ayrıca 1. ve 11. maddeler arasında yüksek standart kalan (standardized residual) (4.28) olduğu gözlenmiştir. Bu iki madde arasındaki anlamlı korelasyon da ($r = .38, p < .001$) kavramsal bir binışmeye işaret etmektedir. Doğrulatoryıcı fak-

tör analizinde modifikasyon uygulanması analiz doğasına aykırı olduğu için ikinci bir çözüm üretilmemiştir.

Sonuç olarak, DOÖ'nün bu örnekleme test edilmesi, orijinal yapısına çoğunlukla benzediğini ancak açıklayıcı faktör analizinde olduğu gibi doğrulatoryıcı faktör analizinde de 8. maddenin korunma kavramı ile bağdaştırılmadığını göstermiştir. Ayrıca 1 ve 11. maddelerin hata korelasyonlarının anlamlılığı bu maddelerin çekince ile kullanılması gerektiğini göstermiştir. Gizil değişkenler arasındaki bağıntının anlamsızlığı, Gelişme ve Korunma'nın ayrı kavramlar olduğu savını desteklemiştir.

Güvenirlilik Analizleri. Üçüncü olarak, DOÖ ve maddeleri (orijinal ve yeni alt ölçekler şeklinde) ayrıntılı olarak güvenirlilik bakımından incelenmiştir (bkz. Tablo 4). Orijinal Gelişme ve Orijinal Korunma alt ölçekleri-

Tablo 4. Birinci Örnekleme DOÖ'nün Güvenirlilik Analizi

Gelişme Odağı Ölçekleri									
Madde No	Orijinal Gelişme Alt Ölçeği				Yeni Gelişme Alt Ölçeği				
	Ort.	S	Madde Çıktığında Alfa	Madde Toplam Korelasyonu	Ort.	S	Madde Çıktığında Alfa	Madde Toplam Korelasyonu	
3	3.76	.95	.53	.30	3.76	.95	.56	.30	
7	3.86	.82	.54	.25	3.86	.82	.57	.25	
10	3.84	.98	.46	.45	3.84	.98	.50	.46	
1	3.62	1.00	.49	.38	3.62	1.00	.54	.36	
9	3.29	1.04	.59	.16	3.29	1.04	.59	.21	
11	3.46	1.22	.51	.33	3.47	1.22	.54	.34	
8					2.96	1.07	.57	.27	
N	280				279				
Alfa	.57				.60				
Korunma Odağı Ölçekleri									
Madde No	Orijinal Korunma Alt Ölçeği				Yeni Korunma Alt Ölçeği				
	Ort.	S	Madde Çıktığında Alfa	Madde Toplam Korelasyonu	Ort.	S	Madde Çıktığında Alfa	Madde Toplam Korelasyonu	
5	3.60	1.07	.71	.57	3.60	1.07	.84	.58	
2	3.21	1.27	.64	.72	3.21	1.26	.76	.77	
4	3.26	1.27	.67	.66	3.26	1.27	.79	.70	
6	3.06	1.09	.68	.66	3.07	1.09	.80	.67	
8	2.97	1.06	.84	.11					
N	281				282				
Alfa	.76				.84				

Tablo 5. DOÖ'nün Orijinal ve Yeni Alt Ölçekleri İçin Alfa Katsayıları ve Karşılaştırması

	Orijinal Gelişme	Orijinal Korunma	Yeni Gelişme	Yeni Korunma	Orijinal Gelişme-Yeni Gelişme Alfa Karşılaştırması <i>t</i> değeri	Orijinal Korunma-Yeni Korunma Alfa Karşılaştırması <i>t</i> değeri
1. Örneklem	.57	.76	.60	.84	$t_{277} = -1.12$	$t_{279} = -8.87^{**}$
2. Örneklem	.64	.78	.66	.86	$t_{380} = -1.00$	$t_{380} = -10.60^{**}$

* $p < .01$ Not. Birinci çalışma için $N = 279$ ve 282 arasında değişmiştir, ikinci çalışma için $N = 382$.

nin iç tutarlılık katsayıları sırasıyla .57 ve .76'dır. Orijinal Korunma alt ölçeğinde, 8. maddenin madde toplam korelasyonunun .11 olduğu ve madde çıktığında alfa değerini yükselten tek madde olduğu görülmüştür.

Faktör analizi sonuçlarına göre oluşturulan yeni alt ölçeklerde ise 8. madde bir Gelişme maddesi olarak yerini almıştır. Buna göre, Yeni Gelişme ve Yeni Korunma ölçeği'nin iç tutarlılık katsayıları sırası ile .60 ve .84'tür. Her iki alt ölçekte de, hiç bir madde, çıkarıldığında alfada yükselmeye sebep olmamaktadır.

Özetle, Orijinal Korunma değişkeninden sadece 8. maddenin çıkarılması alfada bir yükselmeye sebep olurken, diğer maddeler arasındaki madde-toplam korelasyonları kabul edilebilir düzeydedir. Orijinal Gelişme değişkeninde ise 9. maddenin çıkarılması alfayı yükseltmekte, ayrıca 7 ve 9 numaralı maddelerin madde-toplam korelasyonlarının düşük olduğu gözlenmektedir. Yeni Gelişme değişkenine 8. maddenin eklenmesinin, 9. maddenin madde toplam korelasyonunu bir miktar artırdığı görülmektedir.

Alfa Karşılaştırmaları. Üretilen bu yeni değişkenlerin içtutarlılıklarının, orijinal değişkenlerden anlamlı olarak farklı olup olmadığını saptamak için, alt ölçeklerin alfa katsayıları Tablo 5'te karşılaştırılmıştır. Sekizinci maddenin gelişme alt ölçeğine eklenmesi alfa değerinde anlamlı bir yükselme meydana getirmezken, $t_{277} = -1.12$, bu maddenin korunma alt ölçeğinden çıkarılması, ölçeğin alfasında da anlamlı bir yükselme yaratmıştır, $t_{279} = -8.87, p < .01$.

Bu maddenin, ölçeğin diğer maddelerle olan korelasyonlarına bakıldığında 3 adet Gelişme maddesiyle (9, 10 ve 11. maddeler) anlamlı korelasyonları olduğu görülmektedir (sırasıyla $r = .24, p < .001, r = -.19, p < .01, r = .16, p < .01$). Bu maddenin, Korunma maddeleri ile anlamlı bağıntılar göstermemesi ve analizlerde Yeni Gelişme alt ölçeğine katkıda bulunması sebebiyle, madde Yeni Gelişme alt ölçeğinde tutulmuştur.

Korelasyonel Analizler. Son olarak, orijinal ve yeni ölçekler ile Risk Alma ve Sebat Ölçekleri arasında birleşen ve ayrışan geçerliği sınamak amacıyla korelasyonel analizler yürütülmüştür (bkz. Tablo 6.). Orijinal

Gelişme ve Yeni Gelişme ölçekleri ile Orijinal Korunma ve Yeni Korunma Ölçekleri arasındaki korelasyon son derece güçlüdür (sırasıyla $r = .96, p < .001, r = .97, p < .001$). Ayrıca Orijinal Gelişme ve Korunma alt ölçekleri arasında zayıf bir pozitif korelasyon vardır, $r = .12, p < .05$, Yeni Gelişme ve Korunma alt ölçekleri arasındaki ilişki ise anlamsızdır, $r = .09$.

Daha önce ortaya koyulan bulgularda da (Higgins ve ark., 2001) bu iki boyut arasında anlamlı ilişki gözlenmemiştir. Bu çalışmada, yeni gelişme ve yeni korunma şeklinde düzenlenmiş olan ölçeklerin iki boyut arasındaki ayrık ilişkiyi orijinal alt ölçeklerden daha iyi yansıttığı söylenebilir.

Beklentilerle tutarlı olarak, Orijinal Gelişme Odağı, Risk alma ($r = .18, p < .01$; Orijinal Korunma kontrol edildiğinde $r = .25, p < .001$) ve Sebat ile ($r = .57, p < .001$; Orijinal Korunma kontrol edildiğinde $r = .56, p < .001$) pozitif bir ilişki göstermektedir. Orijinal Korunma Odağı ise Risk alma ile negatif ($r = -.39, p < .001$; Orijinal Gelişme kontrol edildiğinde $r = -.43, p < .001$), Sebat etme ile güçlü olmayan pozitif ($r = .17, p < .01$; Orijinal Gelişme kontrol edildiğinde $r = .12, p < .05$) bir ilişki göstermektedir.

Bu ilişki örüntüsü, yönü aynı olmak üzere kuvveti değişerek Yeni Gelişme ve Korunma ölçeklerinde de görülmüştür. Bir başka deyişle, Yeni Gelişme Odağı, Risk alma ($r = .15, p < .05$; Yeni Korunma kontrol edildiğinde $r = .20, p < .01$) ve Sebat ile ($r = .58, p < .001$; Yeni Korunma kontrol edildiğinde $r = .58, p < .001$) pozitif bir ilişki göstermektedir. Yeni Korunma Odağı ile Risk alma negatif ($r = -.41, p < .001$; Yeni Gelişme kontrol edildiğinde $r = -.43, p < .001$) bir ilişki göstermektedir, Sebat ile anlamlı bir istatistiksel ilişki göstermemiştir ($r = .11, p < .10$; Yeni Gelişme kontrol edildiğinde $r = .08$). (Düzenleme Odağı ölçeklerini birbirine karşı kontrol edildiği analizlerde $SD = 275$ 'tir).

Bu sonuca bakarak, Düzenleme Odaklarının Orijinal veya Yeni şeklinde düzenlenseler de beklentilerle uygun ilişki örüntüleri sergiledikleri söylenebilir. Özetle, katılımcıların Gelişme Odağı düzeyleri arttıkça Sebat etme eğilimleri güçlü bir şekilde ve Risk alma eğilimleri

Tablo 6. DOÖ Alt Ölçekleri, Risk Alma ve Sebat Arasında Bağın Katsayıları; Değişkenlerin Ortalama ve Standart Sapmaları

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8	Ort. (S) ¹	Ort. (S) ²
1. Ori. Gelişme	-	.06	.97***	-.02	.14*	.48***	.13*	-.05	21.77 (3.45)	21.77 (3.78)
2. Ori. Korunma	.12*	-	.16**	.97***	-.36***	.05	.02	-.01	16.07 (4.16)	16.18 (4.23)
3. Yeni Gelişme	.96***	.21***	-	.02	.11†	.48***	.15**	-.04	24.72 (3.87)	24.91 (4.38)
4. Yeni Korunma	.06	.97***	.09	-	-.36***	.00	-.00	-.02	13.16 (3.89)	13.03 (3.92)
5. Risk Alma	.18**	-.39***	.15*	-.41***	-	.10†	-.22**	.09	4.29 (1.03)	3.88 (1.13)
6. Sebat	.57***	.17**	.58***	.11†	.10†	-	.16**	-.10†	5.00 (0.98)	5.13 (1.09)
7. Yaş	-.06	-.09	.08	-.08	-.09	.10	-	.06	21.24 (2.30)	29.44 (7.40)
8. Cinsiyet	-.08	-.20**	-.10	-.19**	.14*	-.08	.18**	-	-	-

† $p < .10$, * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$.

¹Birinci örnekleme ait Ortalama ve Standart Sapma değerleri, ²İkinci örnekleme ait Ortalama ve Standart Sapma değerleri.

Not1. Köşegenin sol alt kısmı Birinci Örnekleme ait değerleri, sağ üst kısmı İkinci Örnekleme ait değerleri gösterir.

Not2. Birinci örnekleme, Risk alma ve Sebat için 278, DOÖ için 284; ikinci örnekleme Risk alma ve Sebat için 313, DOÖ için 382 katılımcıdan oluşmuştur.

ise görece zayıf bir şekilde artmaktadır. Korunma Odağı düzeyleri arttıkça Risk alma eğilimi kuvvetli bir şekilde azalmaktadır, Sebat eğilimi ise artmakla beraber bu eğilim güçlü değildir, zaman zaman anlamlı bir ilişki de göstermemiştir. Literatürde olduğu gibi, Gelişme Odağı, Sebat etme ve azimli olma ile daha kuvvetli ilişkiler içindeyken; Korunma Odağı, riskten uzak durma, risk almama eğilimleriyle daha kuvvetli ilişkilendirilmiştir³. Korunma odağı'nın Sebat ile olan ilişkisini Yeni Korunma alt ölçeğinin literatürle daha tutarlı bir şekilde yansıttığı söylenebilir.

İkinci Örnekleme Ait Bulgular

Veri analizlerden önce eksik bilgiler ve çok değişkenli aşırı değerler bakımından taranmıştır. Toplamda 588 kişinin katıldığı anketi, 382 kişi tamamlamıştır. Risk Alma Ölçeği ve Sebat Ölçeği son olarak yer alan ölçeklerdir ve 313 kişi tarafından doldurulmuştur. Bu sebeple faktör analizleri ve güvenilirlik analizleri 382, korelasyonel analizler 313 ile 382 kişi ile yürütülmüştür. Veride çok değişkenli aşırı değere sahip kişi bulunmamıştır.

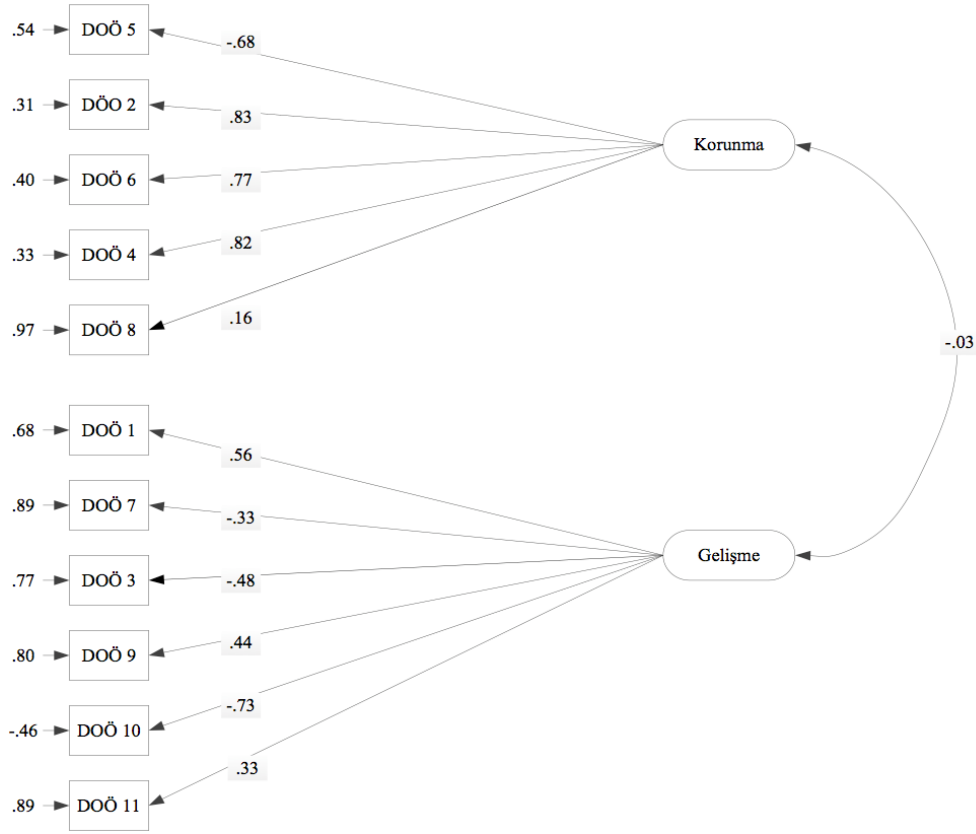
Açıklayıcı Faktör Analizi. İlk olarak, DOÖ'nün internet örnekleminde yapı geçerliğini sınamak amacıyla, faktör yapısı oblimin döndürmeli temel eksenler faktörleşmesi ile test edilmiştir. Kaiser-Meyer-Olkin istatistiği (.783) ve Bartlett testi ölçeğin faktör analizi için uygun olduğunu göstermiştir, $\chi^2(55) = 1024.54$, $p < .001$. İlk

sonuç, özdeğeri 1'den büyük 2 faktör vermiştir. Özdeğerler 2.49 ve 1.66'dur. Özdeğerler, özdeğerlerin grafik dağılımı ve kuramsal alt yapı düşünülerek 2 faktörlü bir çözüm uygun görülmüş ve analiz bir kez daha uygulanmıştır (faktör yükleri, özdeğerler, açıklanan varyans ve maddelerin orijinal faktörleri için, bkz. Tablo 3). Oblimin döndürmeli ikinci çözüm sonrasında açıklanan toplam varyans %37.26'dır.

İlk faktörün kesme noktası -.66, özdeğeri 2.48'dir ve bu faktör, toplam varyansın % 22.52'sini açıklamıştır. Faktör, yükleri .84 ve -.66 arasında değişen 4 adet Korunma maddesinden oluşmuştur ve "Yeni Korunma" ismi verilmiştir. Ölçeğin orijinalinde bir Korunma maddesi olan 8. madde ("Yeterince dikkatli olmadığım için başımın ağrıdığı zamanlar olmuştur.") diğer Korunma maddeleriyle aynı faktörde yüklenmemiştir. İkinci faktörün kesme noktası -.34 olup özdeğeri 1.62'dir. Açıkladığı varyans %14.75'tir. Bu faktör, mutlak yükleri .34 ve .69 arasında 6 Gelişme maddesi ile bir Korunma maddesinden (8. madde) oluşmuştur ve faktöre "Yeni Gelişme" ismi verilmiştir. Sekizinci madde, ters kodlanan bir Korunma maddesi olmasına rağmen, bu çalışmada ölçeğin ikinci faktöründe ve bu faktörün ters kodlu maddeleri gibi yüklenmiştir.

Açıklayıcı faktör analizinde bir maddenin kurgulanan faktörde değil, diğerinde yüklenmesi sonucu, alt ölçekleri ayrıntılı incelemek amacıyla orijinal maddeler-

³ Sekizinci maddenin ölçeğin orijinalinde olduğu gibi özellikler göstermemesi üzerine, tüm analizler bu madde dahil edilmeden iki örnekleme üzerinde de yürütülmüştür. Özellikle birinci örnekleme faktör analizlerinde bu maddenin yaptığı katkı göz önünde bulundurularak madde ölçek içinde tutulmuştur. İkinci örnekleme için fark yok denecek azdır. Güvenirlik analizleri ve korelasyonel analizlerde bu madde olmadan yapılan analizler için Orijinal Gelişme ve Yeni Korunma değişkenleri ile ilgili sonuçlara bakılabilir.

Şekil 3. DOÖ Maddeleri Üzerinde İkinci Örneklemeye Ait Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonucu
Not. Standartlaştırılmış yükler anlamlıdır, $p < .05$.

den oluşan “Orijinal Gelişme” ve “Orijinal Korunma” değişkenleri ile faktör analizi sonuçlarının gösterdiği faktörlere ait “Yeni Gelişme” ve “Yeni Korunma” değişkenleri oluşturulmuştur.

Birinci çalışmadan farklı olarak, hiç bir madde .30’un altında yüklenmemiştir. Bir Gelişme maddesi olan, yükü birinci örnekleme -0.23 olan 9. maddenin yükü bu örnekleme .48’dir. Aslında bir Korunma maddesi olarak tasarlandığı halde her iki örnekleme de Gelişme faktöründe yüklenen 8. Maddenin yükü ikinci çalışmada artmıştır (sırasıyla, -.29, .34). Bunun nedeninin ikinci örnekleme kullanılan daha yüksek sayıdaki örneklem olduğu söylenebilir.

Doğrulayıcı Faktör Analizi. İkinci adımda, DOÖ’nün orijinal faktör yapısını incelemek amacıyla doğrulayıcı faktör analizi, kovaryans matrisi ve en çok olabilirlik tahmini kullanılarak uygulanmıştır.

Ölçeğin orijinal versiyonunda olduğu gibi, ölçek maddeleri kurgulanan kavramların göstergeleri olarak kullanılmıştır (bkz. Şekil 3). Buna göre 2, 4, 5, 6 ve 8. maddeler, Korunma gizil değişkeni tarafından; 1, 3, 7, 9, 10 ve 11. maddeler, Gelişme gizil değişkeni tarafından yordanmıştır. Bu çözüm, veri ile iyi bir uyum göstermiştir, $\chi^2(43, N = 382) = 105.75, p < .001; \chi^2/SD = 2.46; RMSEA = .06; GFI = .95; AGFI = .93; NNFI = .93; CFI = .95$. Standartlaştırılmış yüklerin ve ilgili t değerlerinin incelenmesi sonucunda, Korunma Kavramı için mutlak yüklerin .16 ile .83 arasında, Gelişme Kavramı için .33 ile .73 arasında değiştiği gözlenmiştir. Bütün yükler istatistiksel olarak anlamlıdır ($p < .05$). Gizil değişkenler arasındaki korelasyon anlamlı değildir, $\phi = -.03, p > .05$.

Doğrulayıcı faktör analizinin çözümünde uyum indeksleri kabul edilebilir düzeydedir. Ancak, 8. maddenin Korunma gizil değişkeninden aldığı yük (.16), diğer ko-

runma maddelerinin yüküne göre (en düşük .68) oldukça düşüktür. Ayrıca modifikasyon indeksleri incelendiğinde, Gelişme gizil değişkeninin de 8. maddeyi yordamasının önerildiği ve 2 çift madde arasında standart kalanın yüksek olduğu görülmüştür (sırasıyla, 9. ve 8. maddeler arasında standart kalan 4.84, 8 ile 1 arasında 4.16'dır)⁴. Sekizinci madde ve bu maddeler arasındaki korelasyon sırasıyla 9. madde için, $r = .25, p < .001$; 1. madde için, $r = .21, p < .001$ 'dir.

Doğrulamalı ve açıklayıcı faktör analizlerinin sonuçları, DOÖ'nün 2 ayrı boyuttan oluştuğu savını desteklemiştir. Orijinal yapısından farklı ve birinci çalışmanın sonuçlarına paralel olarak, 8. madde katılımcılar tarafından Korunma odağı ile ilişkilendirilmemiştir. Bu maddenin Gelişme boyutuna daha çok katkıda bulunduğu gözlenmiştir. Birinci çalışmadaki doğrulamalı faktör analizinin tersine, ikinci çalışmada çekince ile kullanılması gereken bir ölçek maddesi yoktur. Buna ek olarak her iki faktör analizinde de birinci çalışmaya göre, ikinci çalışmada 9. madde Gelişme gizil değişkenine daha fazla katkıda bulunmuştur. Bu durum, ikinci çalışmadaki örneklem sayısının yüksekliği ile açıklanabileceği gibi, ikinci örneklemin daha geniş bir yaş aralığına sahip olması ile de açıklanabilir.

Güvenirlilik Analizleri. Üçüncü olarak, ölçeğin maddeleri (orijinal ve yeni alt ölçekler şeklinde) güvenilirlik bakımından ayrıntılı olarak incelenmiştir (bkz. Tablo 7'de görülebilir). Orijinal Gelişme ve Korunma ölçeklerinin iç tutarlılık katsayıları sırasıyla .64 ve .78'dir. Madde toplam korelasyonu .30'dan düşük olan 7. (.28) maddenin çıkarılmasının alfa değerinde herhangi bir iyileşmeye sebep olmadığı görülmektedir. Orijinal Korunma alt ölçeğinden sekizinci maddenin çıkarılması, ölçeğin alfa değerinin yükselmesine sebep olmaktadır ve bu maddenin madde toplam korelasyonu çok düşüktür (.15). Açıklayıcı ve doğrulamalı faktör analizlerinin sonuçlarına göre oluşturulan yeni alt ölçeklerde ise 8. madde bir Gelişme maddesi olarak yerini almıştır. Buna göre, Yeni Gelişme ve Yeni Korunma ölçeklerinin iç tutarlılık katsayıları sırasıyla .66 ve .86'dır.

Özetle, sekizinci maddenin Korunma ölçeğinden Gelişme ölçeğine alınması Korunma Ölçeğindeki iç tutarlılık katsayısını yükseltmekte ve madde toplam korelasyonlarını iyileştirmektedir. Madde, Gelişme ölçeğinde iç tutarlılık katsayısında bir miktar yükselmeye sebep olmaktadır.

Alfa Karşılaştırmaları. Üretilen bu yeni değişkenlerin içtutarlılıklarının, orijinal değişkenlerinkinden anlamlı olarak farklı olup olmadığını saptamak için,

ölçeklerin alfa katsayıları Tablo 5'te karşılaştırılmıştır. Sekizinci maddenin Gelişme ölçeğine eklenmesi alfa değerinde anlamlı bir yükselme meydana getirmezken, $t_{380} = -1.00$, bu maddenin korunma ölçeğinden çıkarılması, ölçeğin alfasında anlamlı bir yükselme yaratmıştır, $t_{380} = -10.60, p < .01$.

Bu maddenin, ölçeğin diğer maddeleriyle olan korelasyonlarına bakıldığında en yüksek korelasyonun 3 adet Gelişme maddesiyle (9, 1 ve 10. maddeler) olduğu görülmektedir (sırasıyla $r = .25, p < .001, r = .21, p < .001, r = -.20, p < .001$). Ayrıca madde, analizlerde de Gelişme Ölçeği'ne katkıda bulunduğu için bu ölçekte tutulmuştur.

Korelasyonel Analizler. Son olarak, ölçeğin geçerliğini sınamak amacıyla Düzenleme Odağı ölçekleri, Risk alma ve Sebat ölçekleri arasında korelasyonel analizler yürütülmüştür (bkz. Tablo 6). Beklentilere ve Higgins ve arkadaşlarının bulgularına (2001) uygun olarak, Orijinal Gelişme ve Korunma alt ölçekleri ile Yeni Gelişme ve Korunma alt ölçekleri arasındaki bağıntı istatistiksel olarak anlamsızdır (sırasıyla $r = .06, p = .02$). Buna karşın, Orijinal Gelişme ve Yeni Gelişme alt ölçekleri ile Özgün Korunma ve Yeni Korunma alt ölçekleri arasındaki bağıntı son derece güçlüdür (her iki bağıntı için, $r = .97, p < .001$).

Beklentilerle tutarlı olarak, Orijinal Gelişme Odağı, Risk alma ($r = .14, p < .05$; Orijinal Korunma kontrol edildiğinde, $r = .16, p < .01$) ve Sebat ile ($r = .48, p < .001$; Orijinal Korunma kontrol edildiğinde, $r = .48, p < .001$) pozitif yönde bir ilişki göstermektedir. Orijinal Korunma Odağı ise Risk alma ile negatif yönde ($r = -.36, p < .001$; Orijinal Gelişme kontrol edildiğinde $r = -.36, p < .001$) ve Sebat ile ise istatistiksel olarak anlamsız ($r = .05$; Orijinal Gelişme kontrol edildiğinde $r = .05$) bir ilişki göstermektedir.

Bu ilişki örüntüsü, yönü aynı olmak üzere kuvveti değişerek Yeni Gelişme ve Korunma ölçeklerinde de görülmüştür. Bir başka deyişle, Yeni Gelişme Odağı, Risk alma ile güçsüz ve marjinal olarak anlamlı ($r = .11, p < .10$; Yeni Korunma kontrol edildiğinde $r = .11, p < .05$) ve Sebat ile ($r = .48, p < .001$; Yeni Korunma kontrol edildiğinde $r = .48, p < .001$) oldukça güçlü pozitif bir ilişki göstermektedir. Yeni Korunma Odağı ile Risk alma negatif ($r = -.36, p < .001$; Yeni Gelişme kontrol edildiğinde $r = -.37, p < .001$) bir ilişki göstermektedir, Sebat ile anlamlı bir istatistiksel ilişki göstermemiştir ($r = .00$; Yeni Gelişme kontrol edildiğinde $r = .00$). (Düzenleme Odağı ölçeklerinin birbirine karşı kontrol edildiği analizlerde $SD = 310$ 'dur.).

⁴ Analizin önerdiği şekilde, 8. madde her iki gizil değişken tarafından yordandığında $\chi^2 (42, N = 382) = 75.12, p < .01$; $\chi^2/SD = 1.79$; RMSEA = .05; GFI = .96; AGFI = .95; NNFI = .97; CFI = .97. Gizil değişkenler arasındaki ilişki anlamsızdır. Sekizinci maddenin Korunma gizil değişkeninden aldığı yük .17, Gelişmeden aldığı yük .35'tir ve anlamsız yol bulunmamaktadır.

Tablo 7. İkinci Örnekleme DOÖ'nün Güvenirlik Analizi

Madde No	Gelişme Odağı Ölçekleri							
	Orijinal Gelişme Alt Ölçeği				Yeni Gelişme Alt Ölçeği			
	<i>Ort.</i>	<i>S</i>	Madde Çıktığında Alfa	Madde Toplam Korelasyonu	<i>Ort.</i>	<i>S</i>	Madde Çıktığında Alfa	Madde Toplam Korelasyonu
3	3.63	1.05	.59	.38	3.63	1.05	.61	.38
7	3.90	.85	.63	.28	3.90	.85	.64	.27
10	3.81	1.03	.54	.51	3.81	1.03	.57	.50
1	3.55	1.06	.58	.41	3.55	1.06	.60	.42
9	3.36	1.04	.60	.36	3.36	1.04	.61	.39
11	3.53	1.27	.63	.30	3.53	1.27	.64	.30
8					3.14	1.11	.64	.29
<i>N</i>	382				382			
<i>Alfa</i>	.64				.66			
Madde No	Korunma Odağı Ölçekleri							
	Orijinal Korunma Alt Ölçeği				Yeni Korunma Alt Ölçeği			
	<i>Ort.</i>	<i>S</i>	Madde Çıktığında Alfa	Madde Toplam Korelasyonu	<i>Ort.</i>	<i>S</i>	Madde Çıktığında Alfa	Madde Toplam Korelasyonu
5	3.48	1.0	.73	.60	3.48	1.00	.85	.63
2	3.14	1.28	.68	.70	3.14	1.28	.80	.75
4	3.33	1.24	.68	.72	3.33	1.24	.80	.74
6	3.08	1.15	.70	.67	3.08	1.15	.82	.70
8	3.14	1.11	.86	.15				
<i>N</i>	382				382			
<i>Alfa</i>	.78				.86			

Özetle, katılımcıların Gelişme Odağı düzeyleri arttıkça Risk alma eğilimleri güçsüz bir şekilde ve Sebata eğilimleri ise güçlü bir şekilde artmaktadır. Korunma Odağı düzeyleri arttıkça Risk alma eğilimi azalmaktadır. Sebata eğilimlerinde ise herhangi bir değişiklik olmamaktadır. Literatürde olduğu gibi, Gelişme Odağı, Sebata etme, azimli olma ile daha kuvvetli ilişkiler içindeyken, Korunma Odağı riskten uzak durma, risk almama eğilimleriyle ilişkilendirilmiştir. Düzenleme Odakları Özgün veya Yeni şeklinde düzenlenseler de birinci çalışmada olduğu gibi beklentilerle uygun ilişki örüntüleri sergilemişlerdir, ayrıca gelişme ve korunmanın ayrık boyutlar olduğu savı bir kez daha kanıtlanmıştır.

Genel Tartışma

Düzenleme Odağı Kuramı dünyada olduğu gibi, Türkiye'de de pek çok çalışmaya konu olmuştur, buna

rağmen, kuramın ortaya koyduğu ana ölçeğe ait ayrıntılı bir güvenilirlik geçerlik çalışması olmaması çarpıcıdır. Bu çalışma, Türkçe'ye uyarlaması henüz yapılmamış olup literatürde oldukça sık kullanılan Düzenleme Odağı Ölçeği (Higgins ve ark., 2001) ile Sebata ve Risk Alma ölçeklerini Türkçe'ye uyarlamayı ve DOÖ'nün Türkçe'de kullanımının geçerlik ve güvenilirliğini test etmeyi amaçlamıştır. Bu amaçla, ölçekler, birincisi sadece üniversite öğrencilerinden ikincisi yetişkinlerden oluşan iki ayrı örnekleme birinden test edilmiştir. Her iki örneklemeden elde edilen sonuçlar oldukça paraleldir ve ölçeklerin yeterli güvenilirlik ve geçerliğe sahip olduğu söylenebilir. Bulgular değerlendirildiğinde, DOÖ'nün her iki örneklemede de kurgulandığı gibi 2 ayrı yapı gösterdiği, ancak Türkçe'de kullanımının bazı çekinceler ve değişikliklerle mümkün olduğu görülmüştür.

Açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri 2 faktörlü ve çoğunlukla orijinal yapıya sadık bir yapı

gösterirken, her iki analiz ve her iki örnekleme ölçeğin 8. maddesi özgün halinden farklı olarak gelişme kavramını ölçmektedir. Bu maddenin korunma faktöründe yer almaması, doğrulayıcı faktör analizlerinde daha iyi uyum göstergelerine işaret etmekte ve her iki boyutun da iç tutarlılığına katkıda bulunmaktadır. Bununla beraber, gelişme faktörüne olan iç tutarlık katkısı istatistiksel olarak anlamlı değildir. Ölçeği kullanan ve yukarıda rapor edilen diğer çalışmalarda bu maddeyle ilgili benzer bir bulguya rastlanmamıştır. Hatta Haws ve arkadaşlarının (2010), DOÖ (Higgins ve ark., 2001), GDOÖ (Lockwood ve ark., 2002) ve DES/DKS (Carver ve White, 1994) ölçeklerinin güçlü maddelerini birleştirerek oluşturdukları yeni Düzenleme Odağı ölçeklerinde, bu madde de bir korunma maddesi olarak yerini almıştır.

Sekizinci madde (“Yeterince dikkatli olmadığım için başımın ağrıdığı zamanlar olmuştur.”) tetikte stratejilerle özdeşleştirilmiş ve böylelikle bu maddenin korunma gururunu ölçmesi planlanmış olabilir. Ancak, ölçeğin her iki odak için de geçmiş yaşantılardaki düzenleyici başarıyı ölçtüğü düşünüldüğünde, dikkatli olmanın sadece korunma ile ilgili olmadığı görülmektedir. Aynı şekilde, sinyali tespit kuramına göre, bireyler korunma odağı ile atama hatası yapmamak konusunda dikkatliken, gelişme odağı ile atlama hatası yapmamaya çalışırlar (Crowe ve Higgins, 1997). Bu sebeple “yeterince dikkatli olmak” her iki odağın da başarısız yönetildiği bir durum olabilir. Bu da bu maddenin özellikle ikinci örnekleme aldığı çapraz yükleri açıklayabilir. Öte yandan ölçeğin korunma boyutunu ölçen maddeleri ebeveyn ilişkileri ile şekillenmişken, gelişme boyutunu ölçen maddeler ebeveyn ilişkilerine atıfta bulunmamaktadır. Bu durum da, bu maddenin korunma boyutuyla ilişkilennememesinin bir sebebi olabilir.

Ölçeğin güvenilirlik analizlerinde her iki boyutun da güvenilirliği kabul edilebilir düzeydedir. Ancak her iki örnekleme de gelişme boyutunun alfa katsayısı korunma boyutununkinden düşüktür. Çeşitli çalışmalar benzer bulgular rapor etmişlerdir (örn., Haws ve ark., 2010; Higgins, ve ark., 2001; Leikas ve ark., 2009; Sassenberg ve Jonas, 2007; Sassenberg ve ark., 2007; Oyserman ve ark., 2007), bu anlamda çalışmanın bulguları literatürle uyumludur.

DOÖ'nün yapı ve ölçüt geçerliğine ait bulgular da literatürle uyum göstermektedir. Buna göre, öncelikle korunma ve gelişme boyutlarının ayrı boyutlar olduğu savı (örn., Higgins, 1997) desteklenmiştir. İkinci olarak, gelişme odağı ile sebat arasında güçlü bir pozitif ilişki gözlemlenmiştir. Bu durum, çeşitli deneysel çalışmalarla kanıtlanmış olan azim, sürdürme ve gelişme odağı arasındaki ilişkiyi (örn., Crowe ve Higgins, 1997; Roney ve ark., 1995) beyan yöntemiyle desteklemektedir, buna karşın korunma odağı ve sebat arasındaki ilişki beklendiği gibi anlamsız veya güçsüz ve olumludur. Odaklar

ile risk alma arasındaki ilişki beklendiği şekildedir. Bu ilişki, gelişme odağı ile olumlu yönde ve görece güçsüz iken, korunma odağı ile ters yönde ve daha güçlüdür. Korunma odağının riskten kaçınan tutumu daha önce de belirtilmiştir (örn., Friedman ve Förster, 2001; Scholer ve ark., 2010). Gelişme odağının deneyime açık tutumu riskleri beraberinde getirirse de her zaman risk almayı gerektirmeyebilir, oysa korunma odağının sahip olduğu, içinde bulunduğu durumu koruma güdüsü riskten kaçınmada aktif bir yol izleyebilir. Korunma odağında, ulaşılacak istenen amaç güvenlik olduğu için riskten kaçınma önemli bir unsur olmaktadır.

Özetle, genellikle deneysel çalışmalarla ölçülmüş olan düzenleme odakları ve sebat ve risk alma arasındaki ilişkiler, bu çalışmada bireysel fark şeklinde ölçülerek her iki örneklemeden elde edilen bulgularla desteklenmiştir.

Çalışmada, faktör analizlerinin orijinal ölçekle birebir aynı sonucu vermemesi üzerine orijinal ve yeni gelişme ve korunma boyutları oluşturulmuştur. Bu boyutlar arasındaki bağıntılar çok yüksektir. Ayrıca ilişki örüntüleri paralel ve birbirine yakındır. Ancak yeni gelişme ve yeni korunma boyutları ile literatürle daha uyumlu bulgular edinilmiştir, ayrıca psikometrik özellikler bakımından da özgün boyutlardan üstün oldukları söylenebilir. Bu sebeplerle, DOÖ'nün Türkçe'de yeni gelişme ve korunma ölçekleri ile kullanımını önerilmektedir.

Çeşitli düzenleme odağı ölçümlerini karşılaştıran çalışmalar (Haws ve ark., 2010; Summerville ve Roese, 2008), DOÖ'nun görece daha iyi bir ölçüm olduğu ortaya koymuştur. Ancak, mevcut çalışmanın işaret ettiği bulgular dikkate alınarak ileriki çalışmalarda, ölçek iki noktada güncellenip güçlendirilebilir. Bunlardan birincisi, daha önce not edildiği gibi korunma maddelerinin sadece ebeveyn yaşantılarından oluşmasıdır. Korunma ölçeği, bu boyutla ilgili çeşitli özelliklere (güvenlik amaçları, sorumluluklar, kaybetme-kaybetme devindiricileri vb.), korunma gururuna ve geçmiş yaşantılardaki başarılı korunma odaklı düzenlemelere atıfta bulunan ek maddeler yazılarak güçlendirilebilir. Bunun yanında, gelişme maddeleri arasında ebeveyn yaşantılarına atıfta bulunan madde yoktur. Higgins ve ark. (2001) bu tür maddelerin, ölçek geliştirme aşamasında elendiğini belirtmektedir. Ayrıca, bu çalışmada bazı gelişme maddelerinin psikometrik olarak zayıf olduğu görülmüştür. Bu durum, hem bu çalışmada hem de bu ölçeği kullanan çeşitli çalışmalarda görece düşük iç tutarlılıkla ortaya çıkmaktadır. Korunma boyutunda olduğu gibi, gelişme boyutunda da odağın çeşitli yönlerine (ebeveyn ilişkileri dahil) vurgu yapan maddelerle zenginleştirilmesi ile bu sorun aşılabilir.

Sonuç olarak, DOÖ, Sebat ölçeği ve risk alma ölçeği Türkçe'de ilk olarak 2 örnekleme birden test edilmiştir ve örneklem birbiri destekler nitelikte

bulgular ortaya koymuştur. Bulgular, ölçeklerin hem üniversite öğrencilerinde hem de yetişkinlerde kullanılabilirliğini göstermektedir. Ek olarak, ölçeklerin yüz yüze ve internet uygulamaları için uygun olduğu da görülmüştür. Bu sebeple ölçekler, son zamanlarda, hız ve pratiklik gibi sebeplerle gitgide daha çok tercih edilen internet yoluyla veri toplama yöntemi için uygun görünmektedir.

Kaynaklar

- Boldero, J. M. ve Higgins, E. T. (2011). Regulatory focus and political decision making: When people favor reform over the status quo. *Political Psychology*, 32(3), 399-418.
- Brendl, C. M. ve Higgins, E. T. (1996). Principles of Judging valence: What makes events positive or negative? *Advances in Experimental Social Psychology*, 28, 95-160.
- Canacik, B. (2006). *Environmental scanning and interpretation of institutionalism by middle-sized family enterprises in the Marmara region, Turkey* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Koç Üniversitesi, İstanbul.
- Carver, C. S. ve White, T. L. (1994). Behavioral inhibition, behavioral activation, and affective responses to impending reward and punishment: The BIS/BAS scales. *Journal of Personality and Social Psychology*, 67(2), 319-333.
- Crowe, E. ve Higgins, E. T. (1997). Regulatory focus and strategic inclinations: Promotion and prevention in decision making. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 69(2), 117-132.
- Diñçer, D. (2009). *Sosyal kimlik ve temel kişilik özellikleri bakımından Türkiye'deki toplumsal güvenlik alguları* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Genelkurmay Başkanlığı, İstanbul.
- Doğruyol, B. (2008). *The impact of parental control and support on the development of chronic self-regulatory focus* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Feldt, L. S. (1980). A test of the hypothesis that cronbach's alpha reliability coefficient is the same for two tests administered to the same sample. *Psychometrika*, 45(1), 99-105.
- Feldt, L. S., Woodruff, D. J. ve Salih, F. A. (1987). Statistical inference for coefficient alpha. *Applied Psychological Measurement*, 11, 93-103.
- Friedman, R. S. ve Förster, J. (2001). The effects of promotion and prevention cues on creativity. *Journal of Personality and Social Psychology*, 81(6), 1001-1013.
- Förster, J. ve Werth, L. (2009). Regulatory focus: Classic findings and new directions. G. B. Moskowitz ve H. Grant, (Ed.), *The psychology of goals* içinde (392-420). New York: The Guilford Press.
- Gül, A. (2010). *Benlik düzenleme odakları, otantiklik ve ilişkisel /özerk benlik ketlemesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Haws, K. L., Dholakia, U. M. ve Bearden, W. O. (2010). An assessment of chronic regulatory focus measures. *Journal of Marketing Research*, 47, 967-982.
- Higgins, E. T. (1987). Self-discrepancy: A theory relating self and affect. *Psychological Review*, 94, 319-344.
- Higgins, E. T. (1997). Beyond pleasure and pain. *American Psychologist*, 52(12), 1280-1300.
- Higgins, E. T., Friedman, R. S., Harlow, R. E., Idson, L. C., Ayduk, O. N. ve Taylor, A. (2001). Achievement orientations from subjective histories of success: Promotion pride versus prevention pride. *European Journal of Social Psychology*, 31, 3-23.
- Higgins, E. T., Roney, C. J. R., Crowe, E. ve Hymes, C. (1994). Ideal versus ought predilections for approach and avoidance: Distinct self-regulatory systems. *Journal of Personality and Social Psychology*, 66, 276-286.
- Higgins, E. T., Shah, J., ve Friedman, R. (1997). Emotional responses to goal attainment: Strength of regulatory focus as moderator. *Journal of Personality and Social Psychology*, 72, 515-525.
- International Personality Item Pool: A scientific collaboratory for the development of advanced measures of personality traits and other individual differences (2011). 14/04/2011, <http://ipip.ori.org>.
- Johnson, R. E., Chang, C. ve Rosen, C. C. (2010). "Who I am depends on how fairly I'm treated": Effects of justice on self-identity and regulatory focus. *Journal of Applied Social Psychology*, 40, 3020-3058.
- Kisbu, Y. (2006). *Influences of regulatory focus, core self evaluations and age on biases in perception and choice* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Koç Üniversitesi, İstanbul.
- Kluger, A. N., Stephan, E., Ganzach, Y. ve Hershkovitz, M. (2004). The effect of regulatory focus on the shape of probability-weighting function. Evidence from a cross-modality matching method. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 95, 20-39.
- Leikas, S., Lönnqvist, J. E., Verkasalo, M. ve Lindeman, M. (2009). Regulatory focus systems and personal values. *European Journal of Social Psychology*, 39, 415-429.
- Liberman, N., Molden, D. C., Idson, L. C. ve Higgins, E. T. (2001). Promotion and prevention focus on alternative hypotheses: Implications for attributional functions. *Journal of Personality and Social Psychology*, 80(1), 5-18.
- Lockwood, P., Jordan, C. H. ve Kunda, Z. (2002). Motivation by positive or negative role models: Regulatory focus determines who will best inspire us. *Journal of Personality and Social Psychology*, 83(4), 854-864.
- Lucas, G. M. ve Molden, D. C. (2011). Motivating political preferences: Concerns with promotion and prevention as predictors of public policy attitudes. *Motivation and Emotion*, 35, 151-164.
- Molden, D. C. ve Higgins, E. T. (2004). Categorization under uncertainty: Resolving vagueness and ambiguity with eager versus vigilant strategies. *Social Cognition*, 22(2), 248-277.
- Molden, D. C. ve Miele D. B. (2008). The origins and influences of promotion-focused and prevention-focused achievement motivations. M. Maehr, S. Karabenick ve T. Urdan, (Ed.), *Advances in motivation and achievement: Social psychological perspectives (Cilt: 15)* içinde (81-118). Bingley, Wales: Emerald.
- Oyserman, D., Uskul, A. K., Yoder, N., Nesse, R. M. ve Williams, D. R. (2007). Unfair treatment and self-regulatory focus. *Journal of Experimental Social Psychology*, 43, 505-512.
- Peterson, C. ve Seligman, M. E. P. (2004). *Character strengths and virtues: A handbook and classification*. New York: Oxford University Press.
- Pierro, A., Cicero, L. ve Higgins, E. T. (2009). Followers' satisfaction from working with group prototypic leaders: Promotion focus as moderator. *Journal of Experimental Social Psychology*, 45, 1105-1110.

- Roney, C. R. R., Higgins, E. T. ve Shah, J. (1995). Goals and framing: How outcome focus influences motivation and emotion. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 21(11), 1151-1160.
- Sassenberg, K. ve Hansen, N. (2007). The impact of regulatory focus on affective responses to social discrimination. *European Journal of Social Psychology*, 37, 421-444.
- Sassenberg, K., Jonas, K. J., Shah, J. Y. ve Brazy, P. J. (2007). Why some groups just feel better: The regulatory fit of group power. *Journal of Personality and Social Psychology*, 92(2), 249-267.
- Scholer, A. A. ve Higgins, E. T. (2008). Responding to negativity: How a risky tactic can serve a vigilant strategy. *Journal of Experimental Social Psychology*, 44, 767-774.
- Scholer, A. A. ve Higgins, E. T. (2010). Regulatory focus in a demanding world. R. Hoyle, (Ed.), *Handbook of personality and self-regulation* içinde (291-314). Malden, MA: Blackwell Publishing.
- Scholer, A. A., Zou, X., Fujita, K., Stroessner, S. J. ve Higgins, E. T. (2010). When risk seeking becomes a motivational necessity. *Journal of Personality and Social Psychology*, 99(2), 251-231.
- Schwartz, Sh. H. (1992). Universals in the content and structure of values: Theoretical advances and empirical tests in 20 countries. *Advances in Experimental Social Psychology*, 25, 1-65.
- Shah, J., Higgins, E. T. ve Friedman, R. S. (1998). Performance incentives and means: How regulatory focus influences goal attainment. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74, 285-293.
- Summerville, A. ve Roeser, N. J. (2008). Self-report measures of individual differences in regulatory focus: A cautionary note. *Journal of Research in Personality*, 42, 247-254.
- Tanner, W. P. ve Swets, J. A. (1954). A decision-making theory of visual detection. *Psychological Review*, 61(6), 401-409.
- Trope, Y. ve Liberman, A. (1996). Social hypothesis testing: Cognitive and motivational mechanisms. E. T. Higgins ve A. W. Kruglanski, (Ed.), *Social psychology: Handbook of basic principles* içinde (239-270). New York: The Guilford Press.

Ek 1. Olaylara Verilen Tepkiler Anketi

Aşağıdaki bir grup soru, belli olayların hayatınızda NE SIKLIKLA olduğunu sormaktadır. Lütfen her bir sorunun yanıtını ilgili sorunun altındaki size uyan rakamı daire içine alarak belirtiniz.

1.	Çoğu insana kıyasla, hayattan istediklerini genelde alamayan kişilerden misiniz?				
	1 Hiç bir zaman/nadiren	2	3 Bazen	4	5 Çok sık
2.	Büyürken, anne-babanızın mûsamaha göstermeyeceği şeyler yaparak hiç “çizgiyi aştığınız” olmuş mudur?				
	1 Hiç bir zaman/nadiren	2	3 Bazen	4	5 Çok sık
3.	Sizi “gaza getirip”/ “kamçılıyarak” daha da çok çalışmaya iten şeyleri şimdiye kadar ne sıklıkla başardınız?				
	1 Hiç bir zaman/nadiren	2	3 Bazen	4	5 Çok sık
4.	Büyürken, anne-babanızın sabrını sık sık zorladınız mı?				
	1 Hiç bir zaman/nadiren	2	3 Bazen	4	5 Çok sık
5.	Anne-babanızın koyduğu kurallara ve yaptığı düzenlemelere ne sıklıkla uydunuz?				
	1 Hiç bir zaman/nadiren	2	3 Bazen	4	5 Çok sık
6.	Büyürken, anne-babanızın karşı olduğu hareketlerde hiç bulundunuz mu?				
	1 Hiç bir zaman/nadiren	2	3 Bazen	4	5 Çok sık
7.	Denediğiniz farklı şeyleri genellikle iyi yapar mısınız/becerir misiniz?				
	1 Hiç bir zaman/nadiren	2	3 Bazen	4	5 Çok sık
8.	Yeterince dikkatli olmadığım için başımın ağrıdığı zamanlar olmuştur.				
	1 Hiç bir zaman/nadiren	2	3 Bazen	4	5 Çok sık
9.	Benim için önemli olan şeyleri başarmak söz konusu olduğunda, normalde gösterebileceğim kadar iyi performans gösteremediğim olur.				
	1 Hiç bir zaman doğru değil	2	3 Bazen doğru	4	5 Çoğu zaman doğru
10.	Hayatımda başarılı olmaya yönelik ilerleme kaydetmiş gibi hissediyorum.				
	1 Kesinlikle yanlış	2	3	4	5 Kesinlikle doğru
11.	Hayatımda, ilgimi çeken veya beni çaba sarfetmem için motive eden çok az sayıda hobi veya etkinlik bulmuşumdur.				
	1 Kesinlikle yanlış	2	3	4	5 Kesinlikle doğru

Summary

The Translation of Regulatory Focus Questionnaire (RFQ), Perseverance and Risk Taking Questionnaires into Turkish & Psychometric Evaluation of RFQ

Bilge Yalçındağ

Türker Özkan

Middle East Technical University Middle East Technical University

Regulatory Focus Theory (RFT, Higgins, 1997) relying upon the assumption that individuals have two core motivations is an effective theory especially about self-regulation. The first motivation, prevention focus is related to protection, safety needs and responsibilities. Promotion focus is related to growth and advancement needs. Regulatory foci have different preferences of strategies within the approach-avoidance framework. While prevention focus uses vigilant strategies to reach desired end states and avoid undesired end states, promotion focus uses eager strategies for the same aims (e.g. Crowe & Higgins, 1997; Liberman et al., 2001). The differential strategies regulatory foci use may result in different performance outcomes. For instance, individuals with a promotion focus (either primed or chronic) have a higher probability to finish a task even if it is difficult (e.g., Roney et al., 1995), on the other hand individuals with prevention focus has a risk averse attitude (e.g., Crowe & Higgins, 1997; Friedman & Förster, 2010).

Prevention and promotion foci have been measured both as situational and individual difference variables. Of the individual differences measures, Regulatory Focus Questionnaire (RFQ) consists of 11 items. It measures "subjective histories of promotion and prevention success as reflected in the general past experiences" (Higgins et al., 2001); accordingly, regulatory pride originates from past experiences and when the individual meets with a new aim, this regulatory pride will guide the individual's behavior to attain the goal. The measure has been used in different languages as well, such as Italian (Pierro et al., 2009), Finnish (Leikas et al., 2009), and German (Sassenberg et al., 2007).

The aim of the current study is to test RFQ's validity and reliability in Turkish. The hypotheses of the study were examined with two samples. To test the construct and criterion validity of the scale, two individual

difference measures were used. Accordingly, individuals with high promotion scores are expected to be high on perseverance and risk taking, while individuals with high prevention scores are expected to be low on risk taking and have no significant relation with perseverance scores. As the risk aversion of prevention implies, the relation between risk taking and prevention are expected to be especially strong. Consistent with the literature, both foci are expected to be orthogonal factors, forming not significant or a weak positive relation with each other.

Method

The first sample of the current study consisted of 285 university students (219 female, 65 male, 1 not known), most of them were undergraduates (252). The mean age was 21.24 ($SD = 2.30$). The participants have taken the questions as paper-pencil test. The second sample consisted of 382 adults (272 female, 110 male) aged between 17 and 59 ($M = 29.44$, $SD = 7.41$). The second sample received the questions via a web site providing online survey service. The measurement devices were as follows: the Regulatory Focus Questionnaire (RFQ), Perseverance Scale, and Risk Taking Scale. RFQ (Higgins et al., 2001) consists of two subscales: prevention and promotion. Previous studies showed acceptable levels of internal consistency for each subscale with promotion subscale having generally lower alpha coefficient than prevention subscale. The other measurement devices were obtained from International Personality Item Pool (<http://ipip.ori.org>). Perseverance Scale was developed within the theory of psychological strengths (Peterson & Seligman, 2004) and higher scores indicate a person's perseverance and persistence. Risk Taking Scale (Jackson Personality Inventory) measures the tendency to take risk and seek sensation. Both Perseverance and

Risk Taking Scale had acceptable internal consistency coefficients (respectively for first and second samples, for Perseverance .86, .85; for Risk Taking, .83, .84). All measurement devices were translated into Turkish by bilingual two psychologists with M.S. degrees, independently. Then, with another bilingual psychologist, the final versions of the scales were formed at the end of comparisons and discussion. The number of participants in the second sample decreased to 313 for the Perseverance and Risk Taking Scales.

Results and Discussion

The same analyses for both of the samples were conducted: a. exploratory factor analysis, b. confirmatory factor analysis, c. reliability analyses and alpha comparisons (which provide an opportunity to compare internal consistency differences of different measures on the same sample), d. correlational analyses.

Results Concerning First Sample

Exploratory Factor Analysis. An initial principal axis factoring with oblimin rotation revealed 2 factors. By examining eigenvalues, scree plot and theoretical background, the analysis was forced to two factors. The two factor solution explained 33.77% of the total variation. The first factor (named as "New Prevention") whose cut off point was -.64 and whose eigenvalue was 2.42 explained 22.04% of the variance and composed of 4 prevention items. The second factor (named as "New Promotion") whose cut off point was -.23 and eigenvalue was 1.29 explained 11.73% of the variance and composed of 6 promotion items and one prevention item. Although item 8 is a reverse prevention item originally, in this analysis it was a reverse promotion item with a loading of -.23.

Confirmatory Factor Analysis. The original factor structure of the scale resulted in a good fit with the data, $\chi^2(43, N = 277) = 91.98, p < .001; \chi^2/SD = 2.13; RMSEA = .06; GFI = .94; AGFI = .91; NNFI = .92; CFI = .93$. All indicators loaded significantly on the latent variables of prevention (between .11 and .89) and promotion (between .18 and .70), except for item 8. The correlation between latent variables is not significant, as expected $\phi = .09, p > .05$. A second model, in which item 8 is predicted by promotion latent variable and the errors of item 1 and item 11 freely correlate, was proposed. This model showed a good fit with the data, $\chi^2(42, N = 277) = 64.34, p < .05; \chi^2/SD = 1.53; RMSEA = .04; GFI = .96; AGFI = .94; NNFI = .96; CFI = .97$. The second model showed a better fit as compared to the first model ($\chi^2(1) = 27.64, p < .001$). The loadings of indicators of Prevention changed between .64 and .89 and the loadings of Promotion changed between .18 and .75 (all, $p < .05$).

Structural relations between latent variables, $\phi = .10, p > .05$.

Reliability Analyses. The internal consistency coefficients of Prevention and Promotion subscales are respectively, .57 and .76. The New Prevention and New Promotion Subscales formed as a result of factor analyses have relatively higher internal consistencies, .60 and .84 respectively. The results of reliability analyses indicated that the exclusion of item 8 from the Prevention subscale results in an increase in alpha. Also, addition of item 8 increases item-total correlations of item 9 in promotion subscale slightly.

Alpha Comparisons. The results of the alpha comparison between original and newly formed subscales indicated that the exclusion of the item 8 results in a significant increase on alpha of the prevention subscale, $t_{279} = -8.87, p < .01$ while addition of it to the promotion subscale did not change alpha significantly, $t_{279} = -1.12$. However, item 8 has significant relations with 3 promotion items (respectively with item 9, $r = .24, p < .001$; item 10 $r = -.19, p < .01$; and with item 11 $r = .16, p < .01$). Therefore it is included within the promotion subscale.

Correlational Analyses. In order to test the convergent and divergent validity of the RFQ, correlational analyses between original and newly formed subscales of RFQ, Risk Taking and Perseverance Scales were conducted. The correlation between original and newly formed subscales are quite strong, respectively for promotion and prevention subscales, $r = .96, p < .001, r = .97, p < .001$. There is a weak positive correlation between original subscales, $r = .12, p < .05$; the correlation between newly formed subscales is not significant, $r = .09$.

Original promotion subscale had a positive relations with Risk taking ($r = .18, p < .01$, controlling for original prevention scores, $r = .25, p < .001$) and with Perseverance ($r = .57, p < .001$, controlling for original prevention scores, $r = .57, p < .001$). Original prevention subscale had a negative relation with Risk taking ($r = -.39, p < .001$, controlling for original promotion scores, $r = -.43, p < .001$), a weak positive relation with Perseverance ($r = .17, p < .01$, controlling for original promotion scores, $r = .12, p < .05$).

Newly formed promotion subscale had a positive relation with Risk taking ($r = .15, p < .05$, controlling for new prevention scores, $r = .20, p < .01$) and with Perseverance ($r = .58, p < .001$, controlling for new prevention scores, $r = .58, p < .001$). Newly formed prevention subscale had a negative relation with Risk taking ($r = -.41, p < .001$, controlling for new promotion scores, $r = -.43, p < .001$). It had no significant relation with Perseverance ($r = .11, p < .10$, controlling for new promotion scores, $r = .08$).

Results Concerning Second Sample

Exploratory Factor Analysis. An initial principal axis factoring with oblimin rotation revealed 2 factors. By examining eigenvalues, scree plot and theoretical background, the analysis was forced to two factors. The two factor solution explained 37.26% of the total variation. The first factor (named as "New Prevention") whose cut off point was $-.66$ and whose eigenvalue was 2.48 explained 22.52% of the variance and composed of 4 prevention items. The second factor (named as "New Promotion") whose cut off point was $-.34$ and eigenvalue was 1.62 explained 14.75% of the variance and composed of 6 promotion items and one prevention item. Although item 8 is a reverse prevention item originally, in this analysis it was a reverse promotion item with a loading of $.34$. Different from the first sample, there was no item loading below $.30$. Item 9 had a loading of $-.23$ in the first sample and $.48$ in the second sample.

Confirmatory Factor Analysis. The original factor structure of the scale resulted in a good fit with the data, $\chi^2(43, N = 382) = 105.75, p < .001$; $\chi^2/SD = 2.46$; RMSEA = $.06$; GFI = $.95$; AGFI = $.93$; NNFI = $.93$; CFI = $.95$. All indicators loaded significantly on the latent variables of prevention (between $.16$ and $.83$) and promotion (between $.33$ and $.73$). The correlation between latent variables is not significant, as expected $\phi = -.03, p > .05$. As the loading of item 8 ($.16$) is quite low compared to other items (second lowest $.68$) and the standardized residual is high between item 1 and 8, and item 9 and 8, a second model, in which item 8 is predicted by promotion latent variable was proposed. This model showed a good fit with the data, $\chi^2(43, N = 382) = 86.46, p < .05$; $\chi^2/SD = 2.01$; RMSEA = $.05$; GFI = $.96$; AGFI = $.94$; NNFI = $.96$; CFI = $.97$. The loadings indicators of prevention latent variable changed between $-.68$ and $.83$ and the loadings of promotion latent variable changed between $-.33$ and $-.70$ (all, $p < .05$). Structural relations between latent variables, $\phi = -.01, p > .05$.

Reliability Analyses. The internal consistency coefficients of promotion and prevention subscales are respectively, $.64$ and $.78$. The New promotion and New prevention subscales formed as a result of factor analyses have relatively higher internal consistencies, $.66$ and $.86$ respectively. The results of reliability analyses indicated that the exclusion of item 8 from the Prevention subscale results in an increase in alpha and an improvement in item-total correlations. Also, addition of item 8 to promotion subscale leads to a slight increase in alpha.

Alpha Comparisons. The results of the alpha comparison between original and newly formed subscales indicated that the exclusion of the item 8 results in a significant increase on alpha of the prevention subscale, $t_{380} = -10.60, p < .01$ while addition of it to the promotion subscale did not change alpha significantly, $t_{380} =$

-1 . However, as in the first sample item 8 has significant relations with 3 promotion items (respectively with item 9 $r = .25, p < .001$, item 1 $r = .21, p < .001$, and with item 10 $r = -.20, p < .001$). Therefore it is included within the promotion subscale.

Correlational Analyses. In order to test the convergent and divergent validity of the RFQ, correlational analyses between original and newly formed subscales of RFQ, Risk Taking and Perseverance Scales were conducted. The correlation between original and newly formed subscales are quite strong, respectively for promotion and prevention subscales, $r = .97, p < .001$. The relations between subscales are not significant for original and newly formed subscales, respectively, $r = .06$ and $r = .02$.

Original promotion subscale had positive relations with Risk taking ($r = .14, p < .05$, controlling for original prevention scores, $r = .16, p < .01$) and with Perseverance ($r = .48, p < .001$, controlling for original prevention scores, $r = .48, p < .001$). Original prevention subscale had a negative relation with Risk taking ($r = -.36, p < .001$, controlling for original promotion scores, $r = -.36, p < .001$) and a non-significant relation with Perseverance ($r = .05, p < .01$, controlling for original promotion scores, $r = .05$).

Newly formed promotion subscale had a weak and marginally significant positive relation with Risk taking ($r = .11, p < .10$, controlling for new prevention scores, $r = .11, p < .05$). It had a strong positive relation with Perseverance ($r = .48, p < .001$, controlling for new prevention scores, $r = .58, p < .001$). Newly formed prevention subscale had a negative relation with Risk taking ($r = -.36, p < .001$, controlling for new promotion scores, $r = -.37, p < .001$). It had no significant relation with Perseverance ($r = .00, p < .10$, controlling for new promotion scores, $r = .00$).

General Discussion

Although Regulatory Focus Theory has been well known and subject of many researches in Turkey, the fact that the main individual difference measure of it has not been studied thoroughly psychometrically is quite striking. This study aimed to test RFQ (Higgins et al., 2001) along with Perseverance and Risk taking scales psychometrically in Turkish. The questionnaires were tested using two different samples which resulted in quite parallel results. Noting the differences from the original structure and a few reservations, RFQ has sufficient levels of reliability and validity. Exploratory and confirmatory factor analyses indicated a 2-factor orthogonal structure which is in line with the original scale. However, addition of a prevention item (item 8) to the promotion subscale indicates better fit indices and increases internal consistency.

This item is supposed to associate with vigilant strategies of prevention focus (“Not being careful enough has gotten me into trouble at times”), however as dictated by signal detection paradigm, while prevention focus tries to avoid making an error of commission, promotion focus tries not to make an omission error. Therefore, “not being careful enough” may be an undesired end state for both of the foci and this may explain the cross loadings of the item, especially in the second sample. Additionally, all but one of the items (item 8) of prevention subscale concern relationships with parents which may be another cause that item 8 was not strongly related to prevention subscale items.

Internal consistency scores, with promotion subscale having lower alpha coefficient were congruent with previous findings (e.g., Higgins et al., 2001; Leikas et al., 2009; Sassenberg et al., 2007; Oyserman et al., 2007).

As for the results related to construct and criterion validity of the scale, promotion focus had strong rela-

tions with being perseverant while prevention focus had no relation. As for risk taking, prevention focus has a strong avoidance while promotion focus has a positive but weaker relation with it. Results supported the hypotheses and are in line with the literature (e.g., Crowe & Higgins, 1997; Scholer et al., 2010).

There were some limitations related to RFQ. First, prevention items consists of parent related experiences. This subscale may be improved by adding items related to various prevention focus elements (e.g., security aims, responsibilities, non-loss loss incentives), prevention pride and un/successful prevention focused regulations. Second, items concerning experiences with parents may be added to promotion subscale.

To conclude, RFQ can be used by adding a supposedly prevention item (item 8) to promotion subscale. The results indicate that this scale can be used for university students and adults. Additionally, scale can be used as a paper pencil test and as an online test.